

REFERAT Formannskapet 2019-2023 d. 27-09-2023

Mødedato Onsdag d. 27. september 2023 kl. 09:00

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 13.09.23.....	6
Høringssvar fra Kristiansand kommune - Forslag til regler om avverging av skade og bruk av fysisk	8
Høringssvar - Allmennelegetjenester.....	18
Frivillige lag og organisasjoner - kostnad ved leie av kommunale lokaler.....	25
Høringsforslag - Endringer i lokal forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn	31
Uttalelse til høring av krav om nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter.....	37
Høringsinnspill NOU 23:17 "Nå er det alvor. Rustet for en usikker fremtid".....	40
Høringssvar fra Kristiansand på NoU 2023:9 om Generalistkommunesystemet.....	47

Punkt .: Møtedokumenter

Bilag

Status økonomiplan 2024-2027

Kriminalitetssituasjonen 27.09.23

Saksliste Formannskapet 27.09.2023

Komplett innkalling Formannskapet 27.09.2023

Kristiansand, 18.09.2023

MØTEINNKALLING TIL FORMANNSKAPET

Dato: 27.09.2023 kl. 09.00

Sted: Formannskapssalen

Innkalling gjelder bare medlemmer. Varamedlemmer møter etter særskilt innkalling.

Forfall og eventuelle habilitetsspørsmål meldes snarest til Anne Lise H. Aabø i First Agenda Live <https://app.agendalive.dk> eller til tlf. 98 28 79 38 eller epost alh@kristiansand-bystyre.no

Program for møtet:

- Kl. 09.00 – 09.30** Avslutningsmarkering for perioden 2019-2023 ved ordfører Jan Oddvar Skisland
- Kl. 09.30 – 10.30** Politiet presenterer krimsituasjonen ved Jan Terje Aas og Anders Flottorp fra Politiet
- Kl. 10.30 – 11.00** Status budsjett- og økonomiplan ved økonomidirektør Terje Fjellvang
- Deretter saksbehandling

SAKSKART			Side
113/23	2023000007-95	Formannskapssak: Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 13.09.23	
		Oppvekst:	
114/23	2023015532-2	Formannskapssak: Høringssvar fra Kristiansand kommune - Forslag til regler om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov	
		Helse og mestring	
115/23	2023017699-2	Formannskapssak: Høringssvar - Allmennlegetjenester	
		Kultur og innbyggerdialog:	
116/23	2023020943-1	Formannskapssak: Frivillige lag og organisasjoner - kostnad ved leie av kommunale lokaler	

		By- og stedsutvikling:	
117/23	2021035554-38	Formannskapssak: Høringsforslag - Endringer i lokal forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune	
118/23	2023013570-2	Formannskapssak: Uttalelse til høring av krav om nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter	
		Organisasjon:	
119/23	2023022387-2	Formannskapssak: Høringsinnspill NOU 23:17 "Nå er det alvor. Rustet for en usikker fremtid"	
		Samhandling og innovasjon:	
120/23	2023011642-2	Formannskapssak: Høringssvar fra Kristiansand på NoU 2023:9 om Generalistkommunesystemet	

Møtet vil bli streamet og overføres direkte på kommunens hjemmeside
<https://kristiansand.kommunetv.no/>

Jan Oddvar Skisland
Ordfører
(sign.)

Punkt 113/23: Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 13.09.23

Bilag

Protokoll Formannskapet 13.09.2023

Dato 18. september 2023
Saksnr.: 2023000007-95
Saksbehandler Anne Lise H Aabø
Godkjent av Camilla Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
27.09.2023

Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 13.09.23

Forslag til vedtak

[Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 13.09.23.](#)

Vedlegg:
Protokoll fra formannskapets møte 13.09.23

Punkt 114/23: Hørings svar fra Kristiansand kommune - Forslag til regler om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov

Bilag

Vedtak OPPV, 19092023, Sak 35/23, Hørings svar fra Kristiansand kommune - Forslag til regler om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov

horingsnotat-forslag-til-regler-om-avverging-av-skade-og-bruk-av-fysisk-inngripen-ny-opplæringslov-og-privatskoleloven

Dato 12. september 2023
Saksnr.: 2023015532-2
Saksbehandler Silje Årnes Lauvrak
Godkjent av Kristin Eidet Robstad
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Oppvekstutvalget
Formannskapet

Møtedato
19.09.2023
27.09.2023

Hørings svar fra Kristiansand kommune - Forslag til regler om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov

Forslag til vedtak

[Formannskapet vedtar kommunedirektørens forslag til hørings svar til regler om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov.](#)

Sammendrag

Stortinget vedtok 09.06.23 ny opplæringslov, som trer ikraft i august 2024. Den 31.05.23 sendte Kunnskapsdepartementet ut høringsforslag til endring i opplæringsloven, hvor det foreslås å lovfeste regler om bruk av fysisk inngripen mot elever.

Kristiansand kommune er enig i at det ut ifra legalitetsprinsippet bør innføres nye lovbestemmelser om skadeavvergende tiltak, og fysisk inngrep i opplæringsloven. Vi mener at en lovregulering kan bidra til å styrke elevens rettigheter, ved at det blir bedre kunnskap, systematikk og kontroll. Det kan også være positivt for den ansattes å kunne vise til at evt. bruk av fysisk inngrep ligger innenfor rammene av opplæringsloven, fremfor å måtte begrunne handlingens lovlighet i nødvergebetraktninger etter straffeloven.

Regulering av bruk av tvang og fysisk makt i skolen er imidlertid et krevende spørsmål, både fordi en lovhjemmel for dette kan bli oppfattet som at det åpnes opp for mer bruk av tvang overfor elever, og fordi vilkårene/grensene for bruk i seg selv er vanskelig å tydeliggjøre i lovs form.

Intensjonen med lovendringen er å tydeliggjøre hva som er legitim maktbruk i skolen. Slik ordlyden, og sammenhengen med øvrig regelverk forslås, kan ikke kommunedirektøren se at lovendringen er egnet til å oppnå formålet. Dersom skadeforebyggende tiltak og fysiske inngrep i skolen skal lovfestes i opplæringsloven, ber vi derfor departementet tydeliggjøre ordlyden, samt sette lovbestemmelsene i sammenheng med øvrig lovverk, herunder skolens omsorgsansvar, straffeloven § 17 og 18, og helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Stortinget vedtok 09.06.23 ny opplæringslov, som trer i kraft i august 2024. Opplæringsutvalget foreslo i NOU 2019: 23 Ny opplæringslov, å regulere bruk av fysisk inngrep i skolen. I prop. 57 L (2022-2023) hørte Kunnskapsdepartementet åpent om det bør foreslås regler om bruk av fysisk makt mot elever. Departementet gjorde en vurdering av opplæringslovutvalgets forslag, men foreslo ikke konkrete bestemmelser.

Den 31.05.23 sendte Kunnskapsdepartementet ut høringsforslag til endring i opplæringsloven. Departementet foreslår å lovfeste regler om bruk av fysisk inngripen mot elever. Forslaget til regler gjelder offentlige skoler, private grunnskoler etter opplæringsloven § 2-12 og skoler godkjent etter privatskoleloven.

Departementet foreslår:

- å lovfeste at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolen arbeider løpende og systematisk for å unngå at det oppstår situasjoner som innebærer fysiske inngrep mot elever. For private grunnskoler godkjent etter opplæringsloven er det øverste ledelse som har dette ansvaret, og for skoler godkjent etter privatskoleloven er det skolens styre som har ansvaret.
- å lovfeste at ansatte i skolen kan gripe inn fysisk mot elever for å avverge skade på personer eller vesentlig skade på eiendom
- å lovfeste at de fysiske inngrepene skal være egnet til å hindre eller begrense den aktuelle skaden og være så få, kortvarige og skånsomme som mulig
- å lovfeste at skolen skal dokumentere hendelser der det har vært gjennomført fysiske inngrep med informasjon om hvordan situasjonen oppsto, hvordan inngrepet ble utført, og hvordan eleven ser på saken
- å lovfeste at ansatte som har grepet inn fysisk mot en elev skal melde fra om det til rektor/daglig leder og at rektor/daglig leder skal melde fra til foreldrene til eleven
- å lovfeste at rektor skal melde fra til kommunen eller fylkeskommunen når det har blitt gjennomført fysiske inngrep gjentatte ganger eller dersom inngrepet er særlig alvorlig. Rektor i private grunnskoler godkjent etter opplæringsloven skal melde fra til skolens øverste ledelse, og daglige leder ved skoler godkjent etter privatskoleloven skal melde fra til skolens styre.

Departementet ønsker høringsinstansenes synspunkter på forslagene.

Lovforslaget til opplæringsloven lyder:

Kapittel 13 Ordenstiltak og skadeførebygging

Ny § 13-3 Plikt til førebygging

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolen driv eit kontinuerleg og systematisk arbeid for at det ikkje skal oppstå situasjonar der tilsette grip inn fysisk mot elevar.

Ny § 13-4 Fysiske inngrep for å avverje skade

Tilsette i skolen kan gripe inn fysisk mot elevar når det er nødvendig for å avverje skade på personar eller for å avverje vesentleg skade på eigedom.

Tilsette kan også gripe inn fysisk mot elever som viser ei åtferd som er sterkt sosialt fornedrande og det vil vere ei klar forsømming av skolens plikt til å yte nødvendig omsorg ikkje å gripe inn.

Dei fysiske inngrepa må vere eigna til å hindre eller avgrense skaden, og dei skal vere så få, kortvarige og skånsame som mogleg.

Ny § 13-5 Dokumentasjon og meldeplikt

Ein tilsett som har nytta fysiske inngrep etter § 13-4, skal melde frå om det til rektor. Rektor skal melde frå til foreldra til eleven. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen dersom det er nytta fysiske inngrep mot den same eleven gjentatte gongar, eller dersom inngrepet er særleg alvorleg.

Skolen skal dokumentere det fysiske inngrepet med ei kort beskriving av hendinga og inngrepet som vart gjort, og eleven sitt syn på saka.

Høringsvar fra Kristiansand kommune

Innledning

Kunnskapsdepartementet viser til flere kunnskapskilder som viser at fysiske inngrep fra ansatte overfor elever forekommer i skolen, og at det er usikkerhet om vilkårene for bruk av tvang overfor elever.

Kristiansand kommune er enig med Kunnskapsdepartementet i at det er behov for å tydeliggjøre vilkårene for bruk av fysisk inngrep overfor elever i skolen, både for elevens og lærernes rettsikkerhet. Det er behov for økt kunnskap om både forebygging/skadeavvergende tiltak, samt vilkår for bruk av fysisk inngrep, og hvordan ansatte skal gjennomføre dette mest mulig skånsomt.

Dette mener vi kan følges opp gjennom veiledningsmateriell, jevnlig kompetanseheving og lovendring.

Lovregulering av fysisk inngrep i skolen er imidlertid et krevende spørsmål, både fordi en lovhjemmel for dette kan bli oppfattet som at det åpnes opp for mer bruk av fysisk inngrep overfor elever, og fordi vilkårene/grensene for bruk i seg selv er vanskelig å tydeliggjøre i lovs form.

Nedenfor følger Kristiansand kommunes vurdering av behovet for rettsliggjøring, samt de delene av lovforslaget vi mener bør tydeliggjøres og utredes nærmere.

Behov for rettsliggjøring

Departementet skriver at en av utfordringene i dag er at det oppleves som uklart hva som er legitim maktbruk, og hva som vil utgjøre en krenkelse mot den enkelte elev etter skolemiljøreglene i opplæringsloven kapittel 9A. Departementet mener derfor det bør foreslås regler om bruk av fysisk makt i opplæringsloven.

Departementet mener at bruk av fysisk makt mot elever er av en så inngripende karakter at det bør ha et klart hjemmelsgrunnlag med tydelige rettslige rammer. En henvisning til alminnelige nødrettsnormer blir etter departementets syn for uklart når man mer overordnet skal trekke grensen mellom hva som kan og ikke kan gjøres i skolen.

Departementets mål er å klargjøre vilkårene for bruk av fysiske inngrep, og dermed styrke rettssikkerheten ved slik maktbruk.

Kristiansand kommune er enig i at det ut ifra legalitetsprinsippet er hensiktsmessig å lovfeste en rett for skolens ansatte til å gripe fysisk inn overfor elever, og støtter departementet i at det inntas regler om skadeavvergende tiltak og fysiske inngrep i opplæringsloven.

Vi mener lovregulering kan bidra til å styrke elevens rettigheter, ved at det bl.a kan resultere i tydeligere systematikk og kontroll ved bruk av fysisk inngrep.

I likhet med Kunnskapsdepartementet er vi kjent med at ansatte i skolen kan oppleve det belastende når elever mener at det foreligger brudd på opplæringsloven § 9A-5, i tilfeller hvor ansatte mener de lovlig har grepet inn for å avverge skade. Vi anser at det kan være en styrke for den ansatte i disse tilfellene å kunne vise til handlingen ligger innenfor rammene av opplæringsloven, fremfor å måtte begrunne handlingens lovlighet i nødvergebetraktninger etter straffeloven.

Når departementet skriver at intensjonen er å tydeliggjøre vilkårene for bruk av fysisk inngrep, og hva som er legitim maktbruk, kan vi imidlertid ikke se at lovforslaget i sin ordlyd er egnet til dette, da vi ikke kan se at forslag til § 13-4 tydeliggjør vilkårene i større grad enn eksisterende straffeloven § 18 (se her kommentarer til § 13-4).

Vi mener derfor ordlyden må presiseres, samt at det bør være henvisninger til annet lovverk som sikrer sammenheng. Dette vil vi kommentere nedenfor.

Ny § 13-3 Plikt til forebygging

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolen driv eit kontinuerleg og systematisk arbeid for at det ikkje skal oppstå situasjonar der tilsette grip inn fysisk mot elevar.

Kristiansand kommune er positive til at det lovfestes plikt til forebygging, dersom det innføres regler om fysisk inngrep for å avverge skade. Vi anser ikke at det vil innebære en realitetsendring, men at det vil være med å tydeliggjøre de krav som allerede i dag forventes.

Ny § 13-4 Fysiske inngrep for å avverje skade

Tilsette i skolen kan gripe inn fysisk mot elevar når det er nødvendig for å avverje skade på personar eller for å avverje vesentleg skade på eigedom.

Tilsette kan også gripe inn fysisk mot elevar som viser ei åtferd som er sterkt sosialt fornedrande og det vil vere ei klar forsømming av skolens plikt til å yte nødvendig omsorg ikkje å gripe inn.

Dei fysiske inngrepa må vere eigna til å hindre eller avgrense skaden, og dei skal vere så få, kortvarige og skånsame som mogleg.

«Avverje skade»

Departementet har i høringsnotatet presisert hva som skal legges i begrepet «Avverje skade». Kristiansand kommunes vurdering er at departementets presiseringer i høringsnotatet, både innskrenker og utvider en naturlig forståelse av begrepet «skade». Vil ber derfor departementet se nærmere på ordlyden særlig hva gjelder psykisk skade og andre fysiske handlinger.

Psykisk skade

Departementet mener at bestemmelsen ikke bør åpne for å kunne gripe inn fysisk mot en elev for å hindre psykisk skade som ikke skyldes fysiske handlinger. Det vil etter departementets syn derfor ikke være anledning til å bruke fysisk makt for å stanse psykisk vold i form av grovt krenkende ordbruk eller lignende. Departementet viser til at psykisk skade kan være vel så alvorlig som en fysisk skade, men samtidig vil skadepotensialet ved én enkelt hendelse isolert sett som regel være mindre for psykisk skade enn for fysisk skade.

Kristiansand kommune vil bemerke at en naturlig forståelse av begrepet skade etter vårt syn vil omfatte både fysisk og psykisk skade, uavhengig av om det er forårsaket av fysiske eller verbale krenkelser.

Vi vil her bemerke elever over tid kan ha opplevd grove verbale krenkelser/trusler, og at det kan være særlig viktig å raskt få stoppet dette, da det også kan være tilfeller hvor elever allerede har fått påvist psykisk skade/uhelse grunnet tidligere krenkelser. Vi ønsker at dette tas med i en vurdering av om det er riktig at det kun er fysisk skade som skal omfattes, eller om det i særlige grove tilfeller, også bør åpnes for fysisk inngripen overfor verbale krenkelser/trusler hvor skadepotensialet er særlig stort.

Vilkåret om at det fysiske inngrepet må være nødvendig, vil uansett i de fleste tilfeller tilsi at fysisk inngrep ikke kan benyttes overfor verbale krenkelser, og at det vil være en høyere terskel for å gripe inn enn ved fysiske krenkelser.

«Andre fysiske handlinger»

Etter departementets syn omfattes også andre fysiske handlinger som krenker en person av skadebegrepet i ordlyden til § 13-4, uavhengig av om handlingen er egnet til å gi personen fysisk smerte eller at den anatomiske eller fysiologiske tilstanden påvirkes negativt. Departementet skriver at en ansatt derfor vil ha mulighet til for eksempel å gripe inn mot en elev som spytter på en medelev eller som tar vedkommende på private kroppsdeler. Dette innebærer at skadebegrepet som legges til grunn for forslaget til regler skiller seg fra skadebegrepet etter straffeloven § 273.

Slik vi forstå det vil bestemmelsen åpne opp for at skolens ansatte kan gripe inn der elever utøver fysiske krenkelser mot andre elever eller ansatte, uavhengig av handlingen er egnet til å skade personen fysisk. Vi mener derfor at ordlyden «avverge skade», er for snever ut ifra det departementet har uttalt at den skal omfatte. Ut ifra legalitetsprinsippet må myndighetenes inngrep overfor den enkelte ha grunnlag i lov, og vi mener det kan være usikkert om dette er tilfelle når det gjelder fysiske krenkelser, som ikke direkte gir skade på eleven.

Vi vil også bemerke at fysiske krenkelser som ikke gir fysisk skade først og fremst vil innebære risiko for psykisk skade på elever. Vi finner det derfor unaturlig at det skilles mellom verbale krenkelser og fysiske handlinger fra elever, så lenge alvorlighetsgraden i angrepet kan sidestilles, og begge har et like høyt psykisk skadepotensial.

Etter vårt syn bør inngrepets lovlighet derfor vurderes etter nødvendighetsvilkåret, uavhengig av om skadepotensialet og handlingen det gripes inn mot er fysisk eller psykisk. Dette mener vi også mer forenlig med straffelovens nødvergeregler, hvor det stilles vilkår om at man griper inn for å avverge et ulovlig angrep.

Sosialt fornedrandre:

Tilsette kan også gripe inn fysisk mot elever som viser ei åtferd som er sterkt sosialt fornedrande og det vil vere ei klar forsømming av skolens plikt til å yte nødvendig omsorg ikkje å gripe inn.

Kristiansand kommune har bedt om innspill fra flere rektorer, og ser at det er ulik forståelse i hva som legges i «*eleva som viser ei åtferd som er sterkt sosialt fornedrande.*» I høringsnotatet understreker departementet at adgangen til å gripe inn fysisk mot en elev for å hindre selvfornedrelse vil være snever. Dette vil bare være aktuelt ved tilfeller av sterk selvfornedrelse og det vil være en klar forsømmelse av omsorgen for eleven å ikke gripe inn.

Slik ordlyden er nå mener vi at bestemmelsen kan misforstås og tolkes utvidende slik at det kan oppfattes som at det er tillatt å gripe mot atferd som er fornedrende/ydmykende også mot andre, f.eks ydmykende verbale krenkelser mm. Vi vil derfor be departementet revurdere ordlyden, evt at det tydeliggjøres at det selvfornedrende atferd som er omfattet.

Dokumentasjon

Ny § 13-5 Dokumentasjon og meldeplikt

Ein tilsett som har nytta fysiske inngrep etter § 13-4, skal melde frå om det til rektor. Rektor skal melde frå til foreldra til eleven. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen dersom det er nytta fysiske inngrep mot den same eleven gjentatte gongar, eller dersom inngrepet er særleg alvorleg.

Skolen skal dokumentere det fysiske inngrepet med ei kort beskriving av hendinga og inngrepet som vart gjort, og eleven sitt syn på saka.

Departementet foreslår å lovfeste at skolen skal dokumentere hendelsen med en beskrivelse av situasjonen og inngrepet som ble gjort, og elevens syn på saken.

Kristiansand kommune støtter dette. Dette er langt på vei dokumentasjon som ansatte på skolen allerede har rutiner for å dokumentere, både gjennom avviksmelding (internkontroll) og plikten til å dokumentere hvordan man har grepet inn i skolemiljøsaker.

Dokumentasjon ved gjentatte fysiske inngrep

Departementet har vurdert om bruk av gjentatte fysiske inngrep bør framgå av et dokument som sikrer tilstrekkelig utredning, begrunnelse, evaluering og etterprøving. Departementet mener det er hensiktsmessig å bruke et vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring eller en aktivitetsplan i tråd med bestemmelsene om trygt og godt skolemiljø, framfor å innføre nye ordninger. De skriver videre; Er det en elev som allerede har individuelt tilrettelagt opplæring og tiltak knyttet til opplæringen, kan det være mest hensiktsmessig å fortsette langs dette sporet. Mens dersom eleven ikke har individuelt tilrettelagt opplæring, og trenger trygghetstiltak, kan en aktivitetsplan være rett spor. Departementet mener at det ikke bør lovfestes hvordan skolen skal håndtere dette.

Kristiansand kommune er kritisk til departementets vurdering på dette punkt.

For det første kan vi ikke se ny opplæringslov § 11-7, kan tolkes slik at det åpnes for at bruk av fysisk inngripen kan vedtaksfestes som en del av individuelt tilrettelagt opplæring. Dette er heller ikke tatt inn i ordlyden i forslag til nye bestemmelser om fysisk inngripen. Dersom bruk av fysisk inngripen skal kunne inntas som en del av individuelt tilrettelagt opplæring, mener vi dette må tydeliggjøres i ny § 11-7 evt. ny § 13-4 eller § 13-5, samt at PP-tjenestens rolle som sakkyndig bør tydeliggjøres, når det gjelder bruk av fysisk inngrep.

For det andre vil det å innta bruk av fysisk inngrep i vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring innebære at det både kan klages på selve vedtaket og gjennomføringen av

dette til Statsforvalteren. Vi anser det uheldig at en evt. klageadgang da vil være knyttet til hvorvidt fysisk inngrep beskrives i vedtaksform eller ikke, da dette kan innebære at det kun er enkelte elever som vil ha mulighet til overprøving av planlegging av fysisk inngrep etter forvaltningsloven § 28.

Vi anser det uheldig dersom det blir ulike overprøvmuligheter av bruk av fysisk inngrep, avhengig av om eleven har fått fastsatt dette i enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring eller aktivitetsplan.

Vi vil også påpeke at øvrig regelverk som gir en rett til å gripe inn fysiske overfor både barn og voksne, f.eks helse- og omsorgstjenesteloven, barnevernsloven og lov om psykisk helsevern har egne regler om vedtak/tvangsprotokoller, rapportering til statsforvalteren, samt direkte overprøvmuligheter knyttet direkte til tvangsbruken, både ved planlagt bruk, og mer akutte inngrep i «nødvergesituasjoner». Dette er begrunnet i inngrepet alvorlige karakter, og rettssikkerheten til den som utsettes for inngrepet. Dette er regelverk som åpner for ytterligere bruk av tvang enn lovforslaget i opplæringsloven gjør, noe som kan tilsi ulike regelverk. Vi mener likevel det burde vært nærmere utredet om det er korrekt at det innføres en hjemmel i opplæringsloven, uten at elevene samtidig gis en konkret overprøvmulighet. Særlig sett i sammenheng med at departementet legger opp til at skolen selv må vurdere hva som er hensiktsmessig når det gjelder dokumentasjon i det enkelte tilfelle, og de konsekvenser dette vil medføre for evt. overprøvmuligheter.

Sammenhengen med øvrig lovverk

Omsorgsansvaret

Skolen har omsorgsansvaret overfor elevene i skoletiden, og kan på bakgrunn av dette utøve milde former for fysisk makt. Kristiansand kommune vurderer at også mild maktbruk hjemlet i omsorgsansvaret, bør lovreguleres dersom man innfører regler om fysisk maktbruk. Dette vil tydeliggjøre grensene for legitim maktbruk, og skape bedre sammenheng i regelverket.

Vi vil vise til ordlyden i barnevernsloven § 10-3, som vi mener departementet bør se hen til ved en evt. utforming av lignende bestemmelse også i opplæringsloven:

Barnevernsloven § 10-3. Milde former for fysisk makt ut fra omsorgsansvaret og trygghet og trivsel

Hvis det er åpenbart nødvendig for å gi barnet forsvarlig omsorg, kan institusjonen benytte milde former for fysisk makt som å holde barnet kortvarig fast eller lede barnet. Slike tiltak kan også benyttes hvis det er åpenbart nødvendig for å ivareta trygghet og trivsel for alle på institusjonen.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av milde former for fysisk makt etter bestemmelsen.

Forholdet til helse-og omsorgstjenesteloven kap. 9

Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9 inneholder regler om tvang og makt som ledd i tjenester til personer med utviklingshemming. Regelverket åpner for at helsepersonell kan gjennomføre vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9 i skoletiden.

For at det skal bli en bedre helhet i regelverket, samt tydeliggjøre at og når vedtak om bruk av tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven kan få anvendelse i skoletiden, mener vi at det i opplæringslovens regler om fysisk inngrep bør inntas en henvisning til helse- og omsorgstjenestelovens bestemmelser.

Forholdet til straffeloven §§ 17 og 18

Straffeloven §§ 17 og 18 handler om nødrett og nødverge. Etter disse bestemmelsene er en handling som ellers er straffbar, i visse tilfeller både straffri og lovlig.

Etter vårt syn vil det kunne være tilfeller hvor en handling ikke er lovlig etter ny opplæringslov § 13-4, men likevel kan være lovlig etter straffeloven § 18. Etter straffeloven § 18 stilles det krav til at fysisk inngrep må bli foretatt for å «avverge et ulovlig angrep», mens det etter § 13-4 stilles krav til at det gjøres for «avverje skade». Straffeloven § 18 retter seg også først og fremst mot fysiske krenkelser, men også ikke-fysiske krenkelser kan under omstendighetene dekkes av ordet angrep.

Straffelovens regler vil gjelde i tillegg til reglene i opplæringsloven. Kristiansand kommune mener derfor det bør etterstrebes og i større grad og harmonisere ny § 13-4 i opplæringsloven, og straffeloven § 17 og § 18. Det bør også vurderes, på samme måte som i barnevernsloven § 10-7 og innføre en henvisning til straffeloven § 17 og 18 i bestemmelsen om fysisk inngrep § 13-4.

Oppsummering

Kristiansand kommune støtter at det innføres nye lovbestemmelser om skadeforebyggende tiltak, og fysisk inngrep i opplæringsloven, da dette kan styrke rettssikkerheten for elever og ansatte. Vi mener imidlertid at ordlyden må tydeliggjøres, samt harmoniseres bedre med øvrig lovverk, slik at det blir mer forutsigbart for den enkelte når ansatte i skolen kan gripe inn i barns personlige integritet og privatliv. Vi ber også om at departementet ser nærmere på hvilke krav som skal stilles til dokumentasjon, særlig ved gjentatte fysiske inngrep, og betydningen dette vil ha for elevers og foresattes klageadgang.

Vedtak:

[Formannskapet vedtar kommunedirektørens forslag til hørings svar til regler om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen i ny opplæringslov.](#)

Punkt 115/23: Høringssvar - Allmennlegetjenester

Bilag

Vedtak HELSEUTV, 19092023, Sak 34/23, Høringssvar - Allmennlegetjenester

Høringsbrev - Gjennomgang av allmennlegetjenesten(2404873)

ekspertutvalgets-rapport-om-allmennlegetjenen(2404874)

Dato 6. september 2023
Saksnr.: 2023017699-2
Saksbehandler Erling Ytrehus
Godkjent av Brede Skaalerud
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Helseutvalget
Formannskapet

Møtedato
19.09.2023
27.09.2023

Høringssvar - Allmennlegetjenester

Forslag til vedtak

1. Formannskapet i Kristiansand kommune støtter hovedtrekkene i høringsforslaget.
2. Innslagspunktet for tiltakene bør komme tidligere.

Sammendrag

Høringsforslaget bygger på noen av anbefalingene fra Ekspertutvalget for allmennlegetjenester som leverte sin rapport våren 2023.

Ekspertutvalget påpeker flere tiltak som kan gjøre fastlegeordningen mer bærekraftig. Utvalget skriver at vi som samfunn må bli mer opptatt av formålstjenlig og effektiv utnyttelse og prioritering av ressursene i alle deler av helse- og omsorgstjenesten framover. Kristiansand kommune har deltatt i Pilotprosjekt primærhelseteam og har gjennom dette sett at vi kan få store gevinster ved en tverrfaglig og teambasert organisering på legesentrene. Kristiansand kommune støtter en videreføring av dette arbeidet, men mener at innslagspunktet for noen av de anbefalte tiltakene bør komme tidligere. Det bør være unødvendig med langvarige utprøvinger av noe vi allerede har testet i et 5-årig prosjekt og ser på som hensiktsmessig.

De konkrete forslagene i høringen er følgende:

- Økt andel basisfinansiering for fastlegene
- Profesjonsnøytrale takster – åpner for flere profesjoner på legesentrene
- Forenklet takstsystem
- Nytt kontrollregime knyttet til aktivitet
- Endret innretning av utdanningsstillinger for ALIS (allmennleger under spesialisering).
- Forenkling av kompetansekrav og krav i spesialistutdanningen
- Regulering av praksisovertakelser via forskrift

Kristiansand kommune ser profesjonsnøytrale takster som det viktigste forslaget og støtter dette fullt ut. En slik endring vil gi behov for forenklinger i takstsystemet og i kontrollregimet knyttet til dette.

Økt andel basisfinansiering vil gi økt økonomisk trygghet for legesentrene. En må forvente at dette vil redusere behovet for kommunale ekstratilskudd.

Endret innretning av og forenkling i kravene til spesialistutdanningen i allmennmedisin vil også kunne bidra til økt rekruttering til allmennpraksis. Som vertskommune for ett av 6 nasjonale ALIS-kontor, anbefaler vi at ALIS-kontorene blir tatt med på råd når spesialiseringen skal endres.

Regulering av praksisovertakelser i forskrift støttes fullt ut fra Kristiansands side.

Vedlegg:

Høringsbrev-gjennomgang av allmennlegetjenesten

Ekspertutvalgets rapport om allmennlegetjenesten

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Helsepersonellkommissjonen og Ekspertutvalget for allmennlegetjenester leverte sine rapporter i første halvdel av 2023. Begge rapportene peker på at vi må organisere helsetjenestene på en annen måte dersom vi skal klare å opprettholde tjenestene i fremtiden. Denne høringen tar utgangspunkt i noen av anbefalingene fra Ekspertutvalget og ber om innspill på de følgende punktene:

- Økt andel basisfinansiering for fastlegene
- Profesjonsnøytrale takster – åpner for flere profesjoner på legesentrene
- Forenklet takstsystem
- Nytt kontrollregime knyttet til aktivitet
- Endret innretning av utdanningsstillinger for ALIS (allmennleger under spesialisering).
- Forenkling av kompetansekrav og krav i spesialistutdanningen
- Regulering av praksisovertakelser via forskrift

Økt andel basisfinansiering:

Tilstrekkelig statlig finansiering er viktig. Vi må unngå en konkurranse mellom kommunene der det kun legges vekt på økonomiske rekrutteringstiltak. Ved en økning i basistilskudd og samtidig reduksjon i inntjening via takster, kan man kanskje begrense antall unødvendige konsultasjoner og frigjøre noe legekapasitet.

Et høyt antall konsultasjoner blir lett pseudoeffektivt. I alle fall dersom antall konsultasjoner blir viktigere enn kvaliteten på konsultasjonene. Skal vi få til en prioritering av de som trenger det mest og få med oss de dårlige etterspørrene, må vi lage insentiver som får fastlegene til å reflektere over egen praksis – over hvilke pasienter og hvilke problemstillinger som skal prioriteres.

Det er nødvendig med utarbeidelse av kvalitetsindikatorer og belønning av kvalitet, ikke bare kvantitet. Dersom fremtidens legekontor skal være mer tverrfaglig og fungere mer teambasert, kan det være hensiktsmessig å øke basisfinansieringen for fastlegene samtidig som man åpner opp for profesjonsnøytrale takster.

Legevakt

I høringsforslaget spørres det om avlønningsform på legevakt. Erfaringer tilsier at det er viktig med økonomisk insentiver hvis vi skal ha fastlegene med på legevaktene. Kanskje det er mest hensiktsmessig å ha en basislønn + en prosentandel av takster og egenandeler?

Fastlegene er i stadig mindre grad interessert i å jobbe legevakt i tillegg til fulltids praksis. Vi må se hvordan fastlegene kan avlastes. Bedre siling gjennom digitale løsninger og sykepleiere i første linje vil kunne redusere antall konsultasjoner. Vaktlegen kan være tilgjengelig for videokonsultasjoner og inngå i tverrfaglige team på legevakten. Færre vakter per fastlege, mindre fokus på takster, bruk av andre profesjoner til å avlaste legene oppgaver og bedre siling av pasienthenvendelser er tiltak vi kan støtte.

Profesjonsnøytrale takster:

Støttes fullt ut. Kristiansand kommune mener at fremtiden må være tverrfaglig og teambasert og anser profesjonsnøytrale takster som en mulighet til å lage gode systemer på legesentrene. Man kan rute ulike problemstillinger til forskjellige faggrupper. Arbeidet kan fordeles slik at ikke alt må gjennom fastlegen. Andre profesjoner kan ivareta pasientens behov.

Kommunens erfaring fra Pilotprosjekt primærhelseteam er at svake pasientgrupper blir bedre ivaretatt av tverrfaglige team. Takster alene løser lite, men kombinert med god struktur og hensiktsmessig logistikk på legesentrene kan man drive effektivt og omsorgsfullt på samme tid. Forskjellige profesjoner har komplementære ferdigheter, og

dersom det legges til rette for et godt samspill mellom disse, vil pasientene få bedre tjenester samtidig som legene avlastes for arbeidsoppgaver. Det er viktig at andre faggrupper overtar noen av legenes arbeidsoppgaver – vi må unngå at det kun blir en utvidelse av arbeidsoppgaver.

Forenklet takstsystem:

Et forenklet takstsystem kan legge til rette for delegering av oppgaver. Takster på delegasjon er, etter vårt syn, et dårligere alternativ enn profesjonsnøytrale takster. Den som setter taksten, må også ta ansvaret for takstingen. Samtidig vet vi at helsesekretærer på legesentrene allerede utfører mange prosedyrer som fastlegene godkjenner og takster for. Dersom kvaliteten er sikret gjennom opplæring, kan delegering av oppgaver være hensiktsmessig og effektivt.

Nytt kontrollregime knyttet til aktivitet:

Ved innføring av profesjonsnøytrale takster eller annen økonomisk kompensering for aktivitet er det viktig at det ikke kun fokuseres på takstbruken. Kvalitetskontroll og sikring av kompetanse er viktig. Likeså sikring av gode samarbeidsrutiner og oppgavefordeling.

Vi må unngå utnyttning av takst-systemet samtidig som vi ikke må lage for kompliserte rutiner. Kan vi lære noe av det de har gjort i Danmark og i Nederland – knytte takstene til kvalitet? I Nederland får legesentret tilskudd for en pasient når denne gjennomfører det anbefalte programmet (f.eks. minst 3 kontroller hos diabetessykepleier og minst en kontroll hos lege i året for en diabetiker).

Vi anbefaler en kombinasjon av:

- Kostandskontroll
- Kompetansekontroll
- Kvalitetskontroll

Endret innretning av utdanningsstillinger for ALIS:

Kristiansand kommune anbefaler utprøving av egne stillinger for leger i spesialisering i allmennmedisin der legene er fastlønnede og jobber på andre fastlegers liste. Dette er i tråd med ønskene til mange av de nyutdannede legene.

Trolig vil det fortsatt være mest gunstig med mulighet for å velge mellom to modeller i allmennpraksis – avhengig av kommunestørrelse mm. En næringsmodell og en fastlønn. Følgforskning fra ALIS Vest tyder på at mange leger har ønske om næringsdrift etter 2 år med fastlønn.

For mange unge leger er det positivt å kunne jobbe på en annen leges liste. En generell åpning for inntak av introduksjonsleger som kan jobbe «på toppen» i et legesenter i 2 år vil gi ansatte leger mulighet for de nødvendige 2 år i åpen uselektert praksis. Kanskje vi burde tillate en slik stilling på hvert legesenter over en viss størrelse? Vi anbefaler i så fall en standardisert fastlønn slik at vi unngår kampen mellom kommunene om å ha de mest økonomisk lukrative tilbudene.

Forenkling av kompetansekrav og krav i spesialistutdanningen i allmennmedisin:

Kvaliteten må ikke svekkes, men utover det så støtter Kristiansand kommune en forenkling. Vikarer behøver ikke nødvendigvis å være i spesialisingsløp, men det bør kanskje være en grense for hvor lenge man skal kunne gå som vikar uten å ta fatt på en spesialisering?

Leger på legevakt, sykehjem og helsestasjoner trenger ikke nødvendigvis spesialisering i allmennmedisin. Kan det utarbeides alternative utdanningsløp for de gruppene?

Vi er usikre på om det er noe lurt å fjerne kravet til institusjonstjeneste. Samhandling mellom behandlingsnivåene er viktig, og institusjonstjenesten bidrar til økt forståelse

mellom nivåene og økt kunnskap for den som tar utdanningen. Spesialistforskriften er utfordrende for kommunene. Det er spesielt vanskelig å sikre to år i åpen uselektert praksis for alle ansatte leger.

Praksisoverdragelser:

Kristiansand kommune er helt enig i at praksisoverdragelser bør reguleres i forskrift. Vi støtter en tydeligere regulering av praksisoverdragelser. Slik det nå fungerer, bidrar uenighet om praksisovertagelser til rekrutteringssvikt i allmennpraksis. Fratredende leger i sentrale strøk krever høyere priser enn det de unge legene ønsker å betale, og nemdsavgjørelsene støtter i stor grad opp under en kunstig høy pris for praksisene.

Juridisk grunnlag

Det må gjøres endringer i lover og forskrifter dersom forslagene i høringen skal kunne gjennomføres. Per i dag er det i liten grad mulig for andre faggrupper enn leger å utløse takster som kan gi inntekt til legesentre. I forbindelse med PHT-prosjektet ble det laget en unntaksforskrift som gjorde det mulig for sykepleiere på deltakende legesentre å utløse egne sykepleiertakster. En innføring av profesjonsnøytrale takster vil kreve en liknende forskriftsendring.

Spesialistforskriften må også endres dersom innretningen av og kravene til spesialistutdanningen skal endres.

Praksisovertagelser er per i dag regulert av Rammeavtalen (ASA 4310) mellom KS og Legeforeningen. Fratredende leger kan i praksis hindre videre drift i en praksis ved å kreve en høyere pris enn det tiltredende lege er villig til å betale. Kristiansand kommune mener det er bedre å regulere praksisovertagelser via forskrift.

Økonomiske konsekvenser

Det er viktig for kommunen å presisere at fastlegeordningen må være statlig finansiert. Konkurransen mellom kommunene for å sikre seg fastlegedekning har ført til dyre løsninger for mange kommuner. Mange fastleger ønsker færre pasienter på listene sine fordi de har for mye å gjøre. Kommunale ekstratilskudd har gjort det mulig for en del fastleger å redusere listelengdene, men det har samtidig gjort det vanskelig å få nok leger til at hele befolkningen kan ha tilgang på fastlege.

De anbefalte tiltakene i denne høringen kan redusere oppgavemengden for fastlegene og dermed gjøre det mulig for den enkelte fastlege å ha flere listepasienter uten å få ekstra arbeidsbyrde. En må forvente at de anbefalte endringene vil redusere behovet for kommunale ekstratilskudd til legetjenesten.

Uttalelse fra rådene (Eldrerådet, Rådet for funksjonshemmede, Studentutvalget og Ungdommens bystyre)

I forbindelse med plan for legetjenesten i Kristiansand har vi vært i kontakt med de forskjellige rådene. Både Eldrerådet og Råd for funksjonshemmede anbefalte kommunen å gjøre bruk av erfaringene fra Prosjekt primærhelseteam. Ekspertutvalgets anbefalinger om profesjonsnøytrale takster åpner opp for en tverrfaglighet og samarbeid på legesentrene og er dermed en videreføring av PHT-modellen. Studentutvalget er opptatt av at de skal kunne ha tilgang på legetjenester på studiestedet. Flerfaglige legesentre med økt listekapasitet vil gjøre det enklere for studenter og andre tilflyttere å få legetjenester i Kristiansand.

Barn og unges interesser

Barn og unge vil i likhet med resten av befolkningen ha nytte av velfungerende legesentre med tverrfaglige team og kapasitet til å ta imot flere pasienter. Erfaringene fra prosjekt primærhelseteam viser at de mest sårbare gruppene og de som ikke er så flinke til å etterspørre nødvendig hjelp, får bedre hjelp av flerfaglige team.

Medvirkning med innbyggere/brukerrepresentanter

Både Ekspertutvalget og helsepersonellkommissjonen anbefaler tiltak som gjør befolkningen bedre i stand til å ta vare på seg selv. Tiltakene som er med i denne høringen sier ikke så mye om dette, men det er en sammenheng mellom teamarbeid på legesentrene og inkludering av pasienten og pårørende. Flerfaglige team rundt pasienter med større behov gir pasienter og pårørende mer tid og rom til å kunne komme med egne ønsker og betraktninger.

Vurdering

Kristiansand kommune vurderer forslagene i høringsdokumentet som viktige skritt på veien til en mer hensiktsmessig organisering av allmennlegetjenesten i kommunene. Lokalt har vi gode erfaringer med organiseringen av primærhelseteam. Kommunen ønsker en videreføring og videreutvikling av legetjenesten på grunnlag av de positive erfaringene vi har gjort i prosjekt primærhelseteam. Vi tror forslaget om profesjonsuavhengige takster er helt nødvendig for å få dette til, men vi hadde ønsket en raskere igangsettelse slik at de velfungerende primærhelseteamene kunne fortsatt sin drift uten en pause.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Kristiansand kommune støtter hovedtrekkene i høringsforslaget, men innslagspunktet for tiltakene bør komme tidligere. Kommunen har allerede kommet i gang gjennom prosjekt primærhelseteam og anser det som viktig at man også nasjonalt bygger videre på erfaringene fra dette prosjektet.

Punkt 116/23: Frivillige lag og organisasjoner - kostnad ved leie av kommunale lokaler

Bilag

Vedtak Form, 29112023, Sak 20/23, Frivillige lag og organisasjoner - kostnad ved leie av kommunale lokaler

Vedtak KULT, 16112023, Sak 10/23, Frivillige lag og organisasjoner - kostnad ved leie av kommunale lokaler

Vedlegg 1 Utleie av skoler jan-juni 2023

Vedlegg 2 Kulturarena - faste brukere - frivillige lag og foreninger

Vedlegg 3 Fritidsenheten regelmessige leietakere 2023

Vedlegg 4 Eiendom kontrakter utleie frivillighet

Dato 22. august 2023
Saksnr.: 2023020943-1
Saksbehandler Annette Sørlie Stray/Stein Tore Sorthe
Godkjent av Camilla Jarlsby
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
27.09.2023

Frivillige lag og organisasjoner - kostnad ved leie av kommunale lokaler

Forslag til vedtak

[Formannskapet tar redegjørelsen til orientering.](#)

Sammendrag

Det er flere ulike måter lag og foreninger kan leie lokaler av Kristiansand kommune. Først i saken gis det en presentasjon av hvilke prinsipper og vedtak som ligger til grunn for den kommunale praksisen for lån/utleie av lokaler. I saken skilles det mellom lokaler hvor det er lagt opp til sambruk og utleie til lag og foreninger, slik som bydelshus, bibliotek, idrettsanlegg og kulturarenaer, og bygg som leies ut til eksklusiv bruk av Bygg- og eiendomsforvaltningen.

Eiendom opererer med andre retningslinjer og prosedyrer for utleie enn Oppvekst og Kultur og innbyggerdialog. Det er knyttet andre inntektskrav til byggene, og all utleien gir leietakeren eksklusiv tilgang til lokalene. Det forhandles fram en særskilt leieavtale hvor det settes en leiepris som leietaker aksepterer ved inngåelse av kontrakt. Alternativet for lag og foreninger er å leie lokaler på det ordinære leiemarkedet, som mange lag og foreninger i Kristiansand allerede gjør.

I eksempelet som ble tatt opp på formannskapets dialogmøte 31. mai ser det ut til at man har sammenlignet prinsippene for leie av flerbrukslokaler hos Kultur, med eksklusiv leie av bygg hos Eiendom, samtidig som det i dialogen ikke har vært skilt tydelig nok mellom type 1- og type 2-utleie hos Eiendom.

Vedlegg:

1. Utleie av skoler januar-juni 2023
2. Kulturarena – faste brukere – frivillige lag og foreninger
3. Fritidsenheten regelmessige leietakere 2023
4. Eiendom kontrakter utleie frivillighet

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Formannskapet gjennomførte dialogmøte 31. mai 2023 med «frivillighet» som tema. Det framkom informasjon fra en av organisasjonene som deltok på møtet at de betalte en forholdsvis høy leie for bruk av lokaler i kommunalt eie. På bakgrunn av dette har Kommunedirektøren bedt om det utarbeides en oversikt over hva frivillige lag og foreninger i Kristiansand betaler i leie, og hvor mye disse inntektene utgjør for kommunen.

Det er flere ulike måter lag og foreninger kan leie lokaler av Kristiansand kommune. Eksempler er idrettslag som låner en gymsal eller et idrettsanlegg, minoritetsorganisasjoner som låner et klasserom utenom skolens åpningstider til morsmålsopplæring, en hobbyklubb som disponerer et rom i et historisk bygg eller velforeningen som låner rom på ett av kommunens innbyggertorg til gjennomføring av årsmøte. I tillegg kommer lag og foreninger som har en leieavtale direkte med kommunens Eiendomsforvaltning om eksklusiv leie av et særskilt lokale.

De kommunale prinsippene for utlån og leie av lokaler presenteres først i saken, siden det er hensiktsmessig å gjøre disse bedre kjent. Alle leieforhold som anses relevant for å svare ut saken er opplyst om.

Kommunalområdenes utlån av lokaler

Flere kommunale enheter disponerer lokaler som kan leies eller lånes ut til frivillige lag og foreninger. Under følger en oversikt fordelt på kommunalområder.

Oppvekst

Skolens lokaler er tilgjengelig for utlån etter skoletid på tidspunkter hvor kommunen ikke har behov for å disponere lokalene til egen virksomhet. Den enkelte skole forvalter selv utlån, mens utlån av gymsaler forvaltes av Idrettsenheten og ses i sammenheng med tildeling av treningstid. Oversikt over utleie av skolens lokaler ligger vedlagt.

Utlån av skolens lokaler gjelder følgende aktiviteter og foreninger:

- Tiltak som er rettet mot ulike elevorienterte aktiviteter, herunder blant annet; skolekorps, -kor og -orkestre, teatergrupper, dansegrupper, idrettsgrupper samt andre likeartede tiltak/grupper.
- Barnebursdager
- Tiltak organisert av godkjente opplysningsorganisasjoner; jf. lov om voksenopplæring.
- Lokallag av barne- og ungdomsorganisasjoner.
- Frivillige organisasjoner og lag.
- Åpne 17. mai-arrangementer.

Lån uten vederlag forutsetter at utlånet ligger innenfor formålet til den aktuelle organisasjonen. F.eks. styremøter, årsmøter, trenermøter, foreldremøter, trenerkurs, dommerkurs o.l. Hvis det påløper ekstra utgifter til for eksempel renhold, så må det dekkes av leietaker. Skolene har ikke inntektskrav i budsjettet knyttet til utleie av lokaler.

Kommunale barnehager leies eller lånes ikke ut til lag og foreninger.

Kultur og innbyggerdialog

Kulturutvalget vedtok den 22. oktober 2022, sak 69/22, «Revidering av prinsipper for lån og leie av kommunale kultur- og idrettslokaler, -bygg og- anlegg».¹ Oppsummert skal registrerte lag og foreninger, hjemmehørende i Kristiansand, kunne benytte lokaler og anlegg gratis til sine ordinære aktiviteter. Med «ordinære» aktiviteter menes her den regelmessige medlemsaktiviteten som handler om foreningens formål. Frivillige foreninger må være registrert i Frivillighetsregisteret for å ha adgang til gratis bruk av lokaler som forvaltes av Kultur og innbyggerdialog.

Økonomiplanen forutsetter at det kommer betydelige inntekter fra utleie av lokalene. Tildeling av gratis bruk til foreninger og lag må derfor ha et begrenset omfang, slik at det er mulig å oppnå inntektskravet på det enkelte bygg.

Så å si all utleie i regi av Kultur og innbyggerdialog er i flerbrukslokaler, hvor leietakeren disponerer et nærmere angitt areal for et bestemt tidsrom, mens det er andre brukere av det samme lokalet på andre tidspunkt. Det er noen få avtaler om eksklusiv leie av lokaler hvor det kun er leietakeren som har adgang. I slike tilfeller betales det alltid leie.

Idrettsenheten forvalter leie av kommunale gymsaler, svømmehaller og idrettsanlegg. Tildeling av halltid skjer etter søknadsfristen 1. mai hvert år. Alle lag og foreninger kan søke om treningstid, men organisert idrett har førsteprioritet ved tildeling. Videre prioriteringer for tildeling av treningstid er:

- Barn og unge i alderen 6-19 år
- Nivå/divisjonsplassering
- Lokale hensyn – geografisk plassering
- Nyopprettet klubb med mulighet for rekruttering

Treningstid er i utgangspunktet gratis for idrettslag og andre lag og foreninger, men der hvor det er inntektsbringende arrangementer så betales det leie etter vedtatte satser. Bystyret har i forbindelse med «Kristiansand kommunes Økonomiplan 2023-2026» også vedtatt gratis leie til Fotballfritidsordninger og Idrettsfritidsordninger samt til frivillige lag og foreninger som leier idrettshaller til loppemarked m.m.

Enkelte idrettsanlegg er realisert under forutsetning av at de driftes på kommersielle premisser (leieinntektene skal finansiere driften), og omfattes derfor *ikke* av ordningen med gratis bruk. Dette gjelder Sørlandshallen, Odderøyhallen, Sparebanken Sør Arena, terapibassenget i Aquarama og curlinghallen i Idda Arena.

På grunn av det store omfanget av leieforhold tas ikke oversikt over tildeling av treningstid på haller og baner med i denne saken.

Kulturarenaer er ansvarlig for utleie av historiske bygg som Søgne gamle prestegård, Andøen gård, Christiansholm festning og Myren gård, samt Sygna kultursenter og Samsen kulturhus. Alle lokalene ligger inne på Aktiv kommune, som er kommunes digitale tjeneste for leie av kommunale lokaler. Se vedlegg 2 for mer informasjon om utleie av lokaler som Kulturarenaer disponerer.

Fritidsenheten forvalter utleie av bydelshus, grendehus og fritidsklubber. Se vedlegg for mer informasjon om utleie av lokaler som Fritidsenheten disponerer.

Innbyggertorg forvalter lån av møterom på innbyggertorgene. Utleie av rom på innbyggertorgene omtales ikke i denne saken.

Bibliotekene forvalter rommene på biblioteket. Meråpne bibliotek har ført til at lag og foreninger kan benytte seg av rommene på Hovedbiblioteket og på Tangvall utenom den ordinære åpningstiden. Utleie av rom på bibliotekene omtales ikke i denne saken.

¹ [Kulturutvalget - Formannskapssalen \(kristiansand.kommune.no\)](https://www.kristiansand.kommune.no/kulturutvalget)

By- og stedsutvikling

Bygg- og eiendomsforvaltning – i kommunalsjefsområdet Eiendom – leier også ut en rekke ulike typer lokaler og eiendommer til lag og foreninger. Oversikt over lokaler ligger vedlagt.

Det er i hovedsak to typer eiendommer som leies ut til lag og foreninger:

1. eiendommer med en kulturhistorisk verdi som kommunen ønsker å bevare og beholde i kommunens eie. Disse leies ut enten gratis eller til en symbolsk sum mot at lag og foreninger tar på seg ansvar for vedlikehold.
2. lokaler som kommunen ikke har avklart den fremtidige bruken av og derfor leies ut i påvente av for eksempel utbygginger av et område. Eiendom har et oppdrag om å selge lokaler som kommunen ikke ønsker å beholde til eget bruk.

Eiendom opererer med andre retningslinjer og prosedyrer for utleie enn Oppvekst og Kultur og innbyggerdialog. Det er knyttet andre inntektskrav til byggene, og all utleien gir leietakeren eksklusiv tilgang til lokalene. Det forhandles fram en særskilt leieavtale hvor det settes en leiepris som leietaker aksepterer ved inngåelse av kontrakt. Alternativet for lag og foreninger er å leie lokaler på det ordinære leiemarkedet, som mange lag og foreninger i Kristiansand allerede gjør.

Erfaringer med leie av kommunale lokaler

Det ligger utenfor mandatet for denne saken å kartlegge hvilke erfaringer låne- og leietakerne har med kommunen. Men innspill gitt i forbindelse med arbeidet med «Temaplan frivillighet 2022-2026» kan tyde på at kommunikasjonen kan bli bedre. Når det gjelder leie av skolelokaler, oppleves det at praksis fra skole til skole er ulik. Videre er det ikke alltid klart hva man betaler leie for, om det er for leie av lokalet eller tjenester som vask og/eller strøm. I tillegg til pris, betyr også responstid fra utleier mye for de som skal leie lokaler. Her er erfaringene blandet. Dette er forhold som administrasjonen kan se nærmere på for å finne fram til rutiner som er forutsigbare og gir en ensartet praksis.

I Kultur og innbyggerdialog er det tatt i bruk et nettbasert booking-system, «Aktiv kommune», som enkelt gir potensielle leietakere tilgang til informasjon om lokalene og ledige tidspunkter.

Økonomiske konsekvenser

Denne saken er kun en orienteringssak. Dersom det er ønskelig å utvide tilgangen til gratis bruk av kommunale lokaler, må tapte inntekter kompenseres ved bystyrets behandling av økonomiplanen. Et alternativ kan være å etablere en tilskuddsordning hvor frivillig lag og foreninger kan søke om å få kompensasjon for sine husleieutgifter. Innretningen på slike tiltak bør eventuelt utredes nærmere.

Klima- og miljøkonsekvenser

Ikke relevant.

Vurdering

Som vist i denne saken finnes det en rekke ulike måter for frivillige foreninger og lag å inngå et leieforhold med Kristiansand kommune. Kommunen låner ut noen typer flerbrukslokaler gratis til lag og foreninger, mens eksklusiv leie av et eget bygg alltid har en leiepris. I helt spesielle tilfeller er prisen i kroner lav, mens de praktiske forpliktelsene da er desto høyere.

I eksempelet som ble tatt opp på dialogmøtet 31. mai ser det ut til at man har sammenlignet prinsippene for leie av flerbrukslokaler hos Kultur, med eksklusiv leie av bygg hos Eiendom, samtidig som det i dialogen ikke har vært skilt tydelig nok mellom type 1- og type 2-utleie hos Eiendom.

Konklusjon

Formannskapet tar redegjørelsen til orientering.

Punkt 117/23: Høringsforslag - Endringer i lokal forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune

Bilag

Forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn Kristiansand kommune Agder - UTKAST

Kart over sonene

TØI sin rapport "Delt mikromobilitet, Kristiansand"

Dato 13. september 2023
Saksnr.: 2021035554-38
Saksbehandler Katrine S Valderhaug Jore
Godkjent av Jan Erik Lindjord
Tone Iglebæk
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
27.09.2023

Høringsforslag - Endringer i lokal forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune

Forslag til vedtak

1. Forslag til ny lokal forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune legges ut på offentlig høring.
2. Høringsperioden settes til 6 uker.

Sammendrag

Det fremmes forslag til endring av «Forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune», som omhandler en tillatelsesordning for utleie av små elektriske kjøretøy. Forskriften fastsetter krav som skal stilles for at utleiende av små elektriske kjøretøy skal kunne drive sin virksomhet i Kristiansand kommune. Bruk av private el-sparkesykler eller andre private kjøretøy er ikke omfattet av forskriften.

Stortinget vedtok i juni 2021 «Lov om utleie av småelektriske kjøretøy på offentlig grunn». Med hjemmel i loven ble lokal forskrift for utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune utarbeidet. Forskriften ble godkjent i Bystyret behandlet forskriften sak 46/22 23.03.2022 og foreslo enkelte endringer uten at det ble fattet vedtak. For å unngå forsinkelser i gjennomføringen av konkurransen om tillatelser ble endelig vedtak delegert til formannskapet. Formannskapet fastsatte forskriften i sak 45/22 den 30.03.2022. Etter gjennomført konkurranse om inngåelse av tjenestekonsesjonskontrakter ble det gitt tillatelse til å drive utleie av el-sparkesykler til to leverandører. Tillatelsene trådte i kraft 1.juni 2022 og utløper 31.mars 2024.

Basert på fra erfaringer det siste året foreslår kommunedirektøren enkelte endringer i forskriften før ny utlysning. I samarbeid med AKT har administrasjonen laget forslag til endringer i forskriften. Forslag til ny forskrift foreslås lagt ut på høring så raskt som mulig med 6 ukers høringsfrist. Etter høring vil innkomne uttalelser bli gjennomgått og vurdert før endelig behandling i bystyret.

Vedlegg:

Forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn Kristiansand kommune
Agder - UTKAST
Kart over sonene
TØI sin rapport "Delt mikromobilitet, Kristiansand"

Saksutredning

Bakgrunn for saken

I 2019 dukket de første utleide el-sparkesyklene opp i Kristiansand, og de har etter hvert blitt et populært fremkomstmiddel. El-sparkesyklene kan være et mobilitetstilbud som kan være et alternativ til privatbil og kan redusere den såkalte last-mile problematikken ved bruk av kollektivtransport. Kristiansand kommune mener utleie av el-sparkesykler kan gi et godt bidrag til å nå 0-vekstmålet for personbiltrafikk og gjøre byen mer attraktiv. Basert på erfaringer fra Kristiansand og andre byer i perioden uten regulering bør utleie av el-sparkesykler skje i ordnede former, ettersom de positive sidene for den enkelte bruker kan overskygges av utfordringene for samfunnet ellers som et stort antall el-sparkesykler i fri flyt kan medføre.

Med bakgrunn i utfordringene beskrevet over ønsket Kristiansand kommune å opprette gode og klare retningslinjer for utleievirksomheten av elsparkesykkel i kommunen bl.a. for å sikre en ryddig drift i det offentlige rom. Derfor ble lokal forskrift for utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune utarbeidet. Forskriften ble fast satt av formannskapet 30.03.2023 etter delegasjon fra Bystyret 23.03.2022.

Etter gjennomført konkurranse om inngåelse av tjenestekonsesjonskontrakter for utleie av elektriske sparkesykler i Kristiansand kommune ble det gitt tillatelse til to leverandører. Tillatelsene trådte i kraft 1.juni 2022. Tillatelsene løper ut 31.mars 2024. Før det gis nye tillatelser må det lyses ut ny konkurranse. Ut i fra erfaringer gjort i perioden med tillatt utleie ser kommunedirektøren behov for enkelte endringer i forskriften før ny utlysning. Ny forskrift må fastsettes av bystyret før man kan sende ut anbudet og velge hvilke virksomheter som skal ha tillatelse for utleie av elsparkesykler i neste periode. Neste tillatelsesperiode vil gjelde fra 01.04.2024-31.03.2026.

Forslag til endringer i forskriften

Forskriften omhandler følgende tema, foreslåtte endringer omtales løpende:

§ 1 Formål, omtaler formålet med forskriften
Ingen endring foreslås.

§ 2 Definisjoner, definerer viktige begreper som blir brukt i forskriften
Ingen endringer utover at en definisjon av elsykkel er tatt inn.

§ 3 Virkeområde, omhandler hva slags type kjøretøy det kan gis tillatelse til
Det foreslås nytt pkt 2:

Kristiansand kommune kan etter søknad beslutte at forskriften ikke skal gjelde for stasjonsbasert utleie av sykkel med hjelpemotor (elsykkel), der elsykkelen må leveres tilbake til samme stasjon som den er utleid fra, og tildele tillatelse til slik utleie.

§ 4 Krav om tillatelse for utleie av små elektriske kjøretøy. Begrensning av antall kjøretøy og utleiere, omhandler krav om tillatelse og antall tillatte kjøretøy og utleiere.

I gjeldene forskrift er det en antallsbegrensning på totalt 1000 kjøretøy fordelt med 500 kjøretøy på hver operatør.

Det foreslås fjerne begrensingen på totalt antall kjøretøy. I stedet foreslås å innføre en inndeling av kommunen i tre soner, der sone 1 og sone 2 har antallsbegrensning. Vedlegg 2 viser kart over sonene. Sone 1 (sentrumssonen) kan ha maksimalt 150 kjøretøy per utleier, sone 2 kan ha maksimalt 350 kjøretøy per utleier og sone 3 (ytre

soner) har ingen antallsbegrensning. For sone 1 og 2 vil totalt antall kjøretøy bli 1000 som i dag.

Det foreslås at kommunedirektøren kan utvide antallsbegrensningene i sone 1 og 2 dersom erfaringene tilsier at dette kan gjøres uten å komme i konflikt med formålet med forskriften. I sone 3 foreslås at kommunedirektøren kan innføre innføre antallsbegrensning ned til 500 kjøretøy per utleier.

§ 5 Tildeling av tillatelse. Gjennomføring av konkurranse for anskaffelse av tjenestekonsesjonskontrakt, omhandler detaljene rundt anskaffelse og tillatelse, krav til søknad og vilkår for å drive utleie.

I gjeldene forskrift er det kun Kristiansand kommune som kan tildele tillatelse til å drive utleie av elektriske sparkesykler. Tillatelsene tildeles på bakgrunn av avhold konkurranse om anskaffelse av to tjenestekonsesjonskontrakter. Rent praktisk har dette foregått slik at AKT i samarbeid med Kristiansand kommune har gjennomført konkurransen. Deretter har Kristiansand kommunen fattet et vedtak om å tildele tillatelse til de to operatørene som vant konkurransen.

Kommunedirektøren foreslår å endre dette slik at Kristiansand kommune kan velge å delegere myndigheten til også å tildele tillatelsene etter gjennomført konkurranse. Selve prosessen med utlysning og tildeling skal uansett skje i nært samarbeid mellom AKT og Kristiansand kommune. Det er derfor lagt til et nytt § 5.2:

(2) Kristiansand kommune kan delegere myndigheten til å gjennomføre konkurranse om anskaffelse av tjenestekonsesjonskontrakt og til å tildele tillatelse for utleie av små elektriske kjøretøy, til Agder Kollektivtrafikk AS.

§ 6 Vilkår for bruk av tillatelse, har bestemmelser om praktiske forhold knyttet til tillatelsesordningen og forvaltning av denne:

Ingen endringer.

§ 7 Gebyr

Ingen endring.

§ 8 Avslutning av utleievirksomhet

Ingen endring.

§ 9 Fjerning og forvaring

Ingen endring.

§ 10 Tilbaketrekking av tillatelse

Ingen endring

§ 11 Klage

Som følge av nytt punkt 2 i §5 er det lagt til et nytt §11.2:

(2) For det tilfelle at Agder Kollektivtrafikk AS delegeres myndighet til å tildele tillatelse for utleie av små elektriske kjøretøy etter § 5 annet ledd, gjelder regelen om klageinstans i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 28 annet ledd annet punktum.

§ 12 Ikrafttredelse

Ingen endring.

Begrunnelse for endringene

Erfaringene fra perioden med tillatt utleie er at det er behov for flere elsparkesykler utenfor sentrum (sone 1) og at det er fra operatørenes side et ønske om mer fleksibilitet i antall og plassering. Fra kommunen har det blitt identifisert et behov for bedre regulering av hvor elsparkesykler kan parkeres. I løpet av perioden er det identifisert et behov for bedre regulering av parkering i sentrum (kvadraturen). I sommer ble det innført krav om tvungen parkering i deler av Kvadraturen tvungen parkering i Kvadraturen. I samarbeid med Ingeniørvesenet, planavdelingen og Agder fylkeskommune ble det valgt ut og merket opp et stort antall parkeringsplasser for elektriske sparkesykler. Etter dette har problemet med uønsket parkering bedret seg.

Soneinndeling og antallsbegrensning:

Basert på erfaringene siste år foreslås endringer av antallsbegrensningen i forskriften. Hovedgrepet er at maksimalt antall elsparkesykler i hele kommunen fjernes og det heller innføres antallsbegrensning i soner. Sonene er delt inn som bekrevet under.

Sone 1: (Kvadraturen og Posebyen). Her er det tvungen parkering og tvungen utplassering på stasjoner. Maks grensen er på 150 kjøretøy per aktør, totalt 300. Dette tallet tar utgangspunkt i kapasiteten på parkeringsplasser og gjennomsnittlig antall kjøretøy i kvadraturen i sommer.

Sone 2: (mellomsone, se kart i vedlegg 2). Her er maks grensen på 350 kjøretøy per aktør, totalt 700. Denne sonen har fri parkering og fri utplassering. Bakgrunnen for antallet er at man totalt oppnår dagens antall i sone 1 og 2, men minsker sonen i forhold til i dag, og dermed øker kapasiteten i henhold til operatørenes ønsker. Begrunnelsen for 1000 sparkesykler er rapporten «Delt mikromobilitet, Kristiansand» fra TØI, se vedlegg 3. Bakgrunnen for fri parkering og fri utplassering er operatørenes ønske om fleksibilitet, men samtidig har kommunen mulighet til å opprette parkeringssoner og krav om tvungen utplassering etter behov.

Sone 3: (ytte sone, utenfor sone 2). Her vil det være opp til aktørene hvor de vil tillate kjøring og hvor mange sparkesykler de vil sette ut. Dette er et grep flere byer gjør nå, og det gir operatørene mulighet til å teste ut markedet andre steder i kommunen. Erfaring fra andre byer viser at det ikke settes ut flere kjøretøy enn de som blir brukt jevnlig.

Mer fleksibel antallsbegrensning vil også gi AKT mulighet til å teste ut subsidiering av elsparkesykler i områder med lav kollektivdekning – dette har ikke vært mulig med dagens antallsbegrensning.

Innenfor en gitt sone kan AKT ved hjelp av et reguleringsverktøy følge med på antall elsparkesykler, etablere saktsoner, parkering forbudt-soner og tvungen parkeringssoner. Dette gir kommunen mulighet til å overvåke og regulere bruk og drift av elsparkesyklene i Kristiansand.

I tillegg gir den reviderte forskriften rom for å kunne etablere elsykkel-utleie, noe som heller ikke har vært mulig i dagens system, jf. foreslått nytt §3.2. Forslaget har sitt utspring fra i sommer da det ble oppdaget denne type utleie ved terminalbygget ved ferjeterminalen. Dette er en type utleie som har et litt annet formål enn det formålet som forskriften i hovedsak regulerer og retter seg primært mot turister og andre besøkende i Kristiansand. Samtidig er det en grad av markedsoverlapp som kan komme i konkurranse med de operatørene som har blitt gitt strengt regulerte tillatelser for utleie av elektriske sparkesykler. Kommunedirektøren ønsker en åpning for denne typen utleievirksomhet samtidig som det må sikres at virksomheten ikke medfører stor ulempe for de leverandørene som har fått tillatelse til utleie av elektriske sparkesykler.

Nattestenging:

Kommunedirektøren foreslår å opprettholde nattestenging, men å utvide åpningstiden fra 05:00-23:00 til 05:00-00:00. Dette er basert på erfaring fra andre byer og etterspørsel fra inneværende år i Kristiansand. Det vises også til endring i lovgivningen om promillekjøring.

Veien videre

Forslaget til ny forskrift blir sendt på høring til aktuelle organer og interessegrupper. Innkomne høringsuttalelser vil bli gjennomgått før saken blir sendt til endelig behandling i bystyret. Når ny «Forskrift om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn i Kristiansand kommune» er vedtatt vil det utlyses konkurranse om tildeling av tjenestekonsesjonskontrakter for 2024-2026.

Punkt 118/23: Uttalelse til høring av krav om nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter

Bilag

Høring av krav om nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter(2288413)

Høringsnotat om krav til nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter(2287532)

Vedtak

Anbud båttjenester i Kristiansand kommune

Dato 22. august 2023
Saksnr.: 2023013570-2
Saksbehandler Jan Erik Lindjord
Godkjent av Knut Felberg
Tone Iglebæk
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
27.09.2023

Uttalelse til høring av krav om nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter

Forslag til vedtak

[Formannskapet har ingen merknader til høringsforslaget.](#)

Sammendrag

Samferdselsdepartementet har sendt utkast til forskrift om energi- og miljøkrav ved offentlig anskaffelse av sjøtransport på høring. Frist for merknader er 01.10.2023.

Forskriften er hjemlet i lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser § 16 fjerde ledd. Forskriften gjelder kontrakter for alle anskaffelser av ferjer og hurtigbåter, samt ferje- og hurtigbåttjenester, som foretas av oppdragsgiver som er omfattet av forskrift 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften).

Kravene i forskriften vil gjelde for følgende fartøy som benyttes til å levere ferje- og hurtigbåttjenester:

- Ferje: passasjerskip som kan føre 12 eller flere passasjerer kjøretøy. Passasjerskip som kan føre 12 eller flere passasjerer uten mulighet for transport av kjøretøy er også omfattet av kravet til ferjer.
- Hurtigbåt: fartøy i rutetrafikk som kan føre 12 eller flere passasjerer og som oppnår en hastighet på minst 20 knop.

For hurtigbåt vil kravene gjelde kontrakter som kunngjøres etter 01.01.2025. For ferjer er det ikke foreslått en konkret dato, men i pressemelding fra Samferdselsdepartementet 10.05.2023 uttales det at kravene skal gjelde så tidlig som mulig.

Innenfor Kristiansand kommunes grenser er det to båtruter som er omfattet av anskaffelsesforskriften og som dermed vil bli omfattet av kravene om nullutslipp, rutene Kongshavn-Randøyane og Høllen-Ny Hellesund. I bystyresak 118/23 Anbud båttjenester i Kristiansand kommune ble det redegjort for utkastet til forskrift om nullutslipp. Bystyret gjorde følgende vedtak:

1. Bystyret ber Agder kollektivtrafikk AS om å stille krav om tidsmessige fartøy med hensyn til sikkerhet passasjerbequemmeligheter og universell utforming. (Enst.)

2. Bystyret ber Agder kollektivtrafikk AS om å stille krav til nullutslippsløsning for rutene Kongshavn – Randøyane og Høllen – Ny Hellesund. (52/18)
3. Bystyret gir kommunedirektøren fullmakt til å inngå en finansieringsavtale med Agder fylkeskommune, i tråd med føringer gitt i saken. (Enst.)
4. Bystyret ber AKT ved innhenting av kontrakter for kjøp av båttjenester om også å innhente tilbud på daglig sjøtaxi-tjenester 6 uker hver sommer. Sjøtaxiene bør også være en nullutslippsløsning. (37/33)
5. Bystyret ber om at en kveldsrute om sommeren i Ny-Hellesund tas med i anbudsprosessen. (62/8)

Bystyret har med disse vedtakene gjort vedtak som er i tråd med utkastet til forskrift. Kommunedirektørene har ikke ytterligere merknader til forskriftsutkastet.

For ordensskyld gjør kommunedirektøren oppmerksom på at «badebåten» som driftes i regi av Bragdøya kystlag ikke faller inn under anskaffelsesforskriften og dermed heller ikke omfattes av den nye forskriften om nullutslipp. Kommunedirektøren er imidlertid kjent med at Bragdøya kystlag undersøker muligheten for å anskaffe elektrisk båt når dagens materiell skal skiftes ut.

Vedlegg:

Høring av krav om nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter(2288413)

Høringsnotat om krav til nullutslipp av klimagasser fra ferjer og hurtigbåter(2287532)

Vedtak

Anbud båttjenester i Kristiansand kommune

Punkt 119/23: Høringsinnspill NOU 23:17 "Nå er det alvor. Rustet for en usikker fremtid"

Dato 14. september 2023
Saksnr.: 2023022387-2
Saksbehandler Sigurd Paulsen
Godkjent av Kjell A. Kristiansen
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
27.09.2023

Høringsinnspill NOU 23:17 "Nå er det alvor. Rustet for en usikker fremtid"

Forslag til vedtak

1. Kristiansand kommune mener rapporten på en god måte beskriver utfordringene knyttet til knyttet til totalforsvar og beredskap.
2. Kristiansand kommune erfarer at større kommuner ofte får regionale oppgaver med formål å innrette beredskapen der flesteparten av befolkningen bor og oppholder seg. Kommunen er avhengig av at myndighetsstrukturen er avklart på alle nivåer, og at styringslinjen definerer konkret hva kommunene skal planlegge for i god tid før større hendelser skjer. Rapporten mangler et rammeverk for systemisk integrasjon av større kommuners rolle i regionene.
3. I det videre arbeidet med rapporten bør det tydeliggjøres hvilken rolle og oppgaver mellomstore og større kommuner skal måtte påta seg i totalberedskapsrollen og hvordan dette kan finansieres av myndighetene.
4. Kristiansand kommune støtter at det må være et felles rammeverk for statssikkerhet og samfunnssikkerhet og at ansvar for oppfølging må skje i alle ledd fra departementer og underliggende direktorater og virksomheter, slik at kommunene mottar et helhetlig situasjonsbilde som det er mulig å forholde seg til i totalberedskapssammenheng.
5. Kristiansand kommune støtter de 10 hovedanbefalingene som det må arbeides videre med for å tilpasse beredskapssystemet vår tids utfordringer til å håndtere kriser i hele krisespekteret. Utfordringen blir å ressurssette og prioritere anbefalingene opp mot annen virksomhet. Her bør departementer og direktorat arbeide mer systemisk med risikovurderinger. Det må analyseres hvorledes sårbarheter påvirker ulike sektorer og virksomheter på tvers. Det må utformes konkrete nasjonale føringer som kan følges opp i normale virksomhetsstyringsprosesser helt frem til kommunal sektor slik at det blir mulig å bygge opp totalforsvaret steg for steg.

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring Totalberedskapskommisjonens rapport NOU 23:17 «Nå er det alvor. Rustet for en usikker fremtid». Generelt beskriver rapporten utfordringene knyttet til totalforsvar og beredskap på en god måte med relevante og oppdaterte problemstillinger.

Alle hendelser som skjer i landet, vil alltid skje i en kommune. Anbefalingene som pekes på er relevante, men sett fra Kristiansand kommunes ståsted som storbykommune så mangler det et rammeverk for hvorledes byer av en viss størrelse skal forholde seg til det mangfoldet av problemstillinger og forslag til løsninger som bør prioriteres i tiden fremover.

Det bør i det videre arbeidet arbeides med å tydeliggjøre hvordan nasjonale og regionale myndigheter tenker å sette kommunene i stand til å gjøre de foreslåtte oppgavene, i form av involvering, tilførsel av ressurser og organisering, kompetanse, varer og personell, og i form av koordinering og fordeling mellom kommunene.

Det bør også tydeliggjøres hvilken rolle og oppgaver mellomstore og større kommuner bør påta seg i totalberedskapsrollen og hvordan dette skal finansieres av myndighetene.

Kristiansand kommune etter utbruddet av Ukraina krigen erfart at det mangler informasjon om hvorledes endringer i den nasjonale sikkerhetssituasjon påvirker risikoen omkring samfunnssikkerheten og kritiske samfunnsfunksjoner i kommunen. Det foreslås derfor at det må være et helhetlig rammeverk for både statssikkerhet og samfunnssikkerhet, og at ansvar for oppfølging må skje i alle ledd fra departementer og underliggende direktorater og virksomheter slik at kommunene mottar et helhetlig situasjonsbilde som det er mulig å forholde seg til.

Arbeidet med risikoanalyser må foregå mer systemisk slik at sårbarheter fra ulike samfunnsfunksjoner blir kartlagt og analysert ift. hvorledes sårbarheter påvirker hverandre på tvers og konsekvensene dette kan ha for avhengigheter. Arbeidet må starte i fredstid med dedikert kompetanse. Tilnærminger må være scenariobasert, som starter sentralt og ender opp lokalt. Kommunene er avhengig av at myndighetsstrukturen er avklart, og at styringslinjen definerer hva konkret kommunene skal planlegge for.

Kristiansand kommune er langt på vei enige i Totalberedskapskommisjonens 10 hovedanbefalinger. Kommisjonen har ikke hatt muligheter for å utrede de økonomiske konsekvensene. Utfordringen blir å ressurssette og prioritere anbefalingene opp mot annen virksomhet.

Departementer og direktorat bør ut fra felles rammeverk for nasjonal sikkerhet og samfunnssikkerhet arbeide mer systemisk med risikovurderinger, analysere hvorledes sårbarheter påvirker ulike sektorer og virksomheter på tvers å lage konkrete nasjonale føringer som kan følges opp i de normale virksomhetsstyringsprosesser for å bygge opp totalforsvaret steg for steg. Større kommuner som naturlig vil være en motor i utvikling av totalforsvaret lokalt, må sammen med øvrige beredskapsaktører lokalt og regionalt følge opp nasjonale føringer med konkrete planer og tiltak som er tilpasset scenario som beskrives sentralt og bygge et robust beredskapssystem som svarer ut hovedanbefalingene.

Vedlegg:

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Totalberedskapskommisjonen ble nedsatt ved kongelig resolusjon den 21. januar 2022. Kommisjonen skulle vurdere hvordan de samlede beredskapsressursene kan benyttes best mulig for å videreutvikle samfunnssikkerhet og beredskap. Mandatet til kommisjonen var blant annet å gi en prinsipiell vurdering av styrker og svakheter ved dagens beredskapssystemer. Den skulle vurdere og fremme forslag til hvordan samfunnets samlede ressurser kan og bør innrettes for å videreutvikle samfunnssikkerhet og beredskap, og sikre best mulig samlet utnyttelse av beredskapsressursene. Kommisjonens prinsipielle vurdering av norsk beredskap tilsier et stort behov for å prioritere sikkerhet og beredskap, og at tiden for den prioriteringen er nå.

Hele krisespektret ligger til grunn for kommisjonens mandat. Kommisjonen har derfor drøftet samfunnssikkerhet og beredskap i fred, krise, konflikt og krig. Befolkningens trygghet og sikkerhet har vært det sentrale utgangspunktet for kommisjonens vurderinger i alle delene av krisespektret.

Samtidig er trusselbildet i endring. Sikkerhetssituasjonen preges av konkurranse, konfrontasjon og konflikter under terskelen for væpnet konflikt eller krig. Overgangene mellom fred krise og krig blir mindre tydelige og mer dynamiske, og sammensatte trusler tilslører skillet mellom statssikkerhet og samfunnssikkerhet.

Totalberedskapskommisjonen har med dette som bakgrunn behandlet det helhetlige risiko-, sårbarhets- og trusselbildet og hvordan samfunnets samlede ressurser kan mobiliseres i beredskapsarbeidet, fra beredskapsplanlegging via krisehåndtering til normalisering.

Kommisjonen har særlig vurdert hvordan samfunnets samlede ressurser kan mobiliseres og samvirke for å skape trygghet og sikkerhet for befolkningen. I dette bildet inngår totalforsvaret og militære og sivile beredskapsaktører, i tillegg til offentlige, private og frivillige aktører. Befolkningens egenberedskap, beredskapsvilje og -bevissthet er også en del av bildet.

Totalberedskapskommisjonens hovedanbefalinger (s.27) kan oppsummeres i ti punkter:

- en motstandsdyktig og utholdende befolkning
- styrke lokalt og regionalt nivå i beredskapen
- styrke tverrsektorielt samarbeid
- tettere integrering av næringslivet i den nasjonale beredskapsstrukturen
- utvikle nasjonal situasjonsforståelse, ledelse og enhetlig rådsstruktur
- utvide nordisk beredskapssamarbeid
- videreutvikle grunnberedskapen
- styrke beredskapsrollen til frivillige organisasjoner
- forsterke arbeidet med infrastruktur og digital sikkerhet
- styrke forsyningssikkerheten

Kommunens ansvar innen totalberedskap

Kommisjonen peker på at «den grunnleggende byggesteinen i beredskapen er kommunene» og at «Kommunene har en bred oppgave-portefølje, men er også veldig forskjellige på mange måter. Uavhengig av innbyggertall, geografi og økonomi, har alle kommuner det samme ansvaret for kritiske tjenester til befolkningen og for å bygge beredskap for å ivareta disse tjenestene ved ulike utfordringer».

Videre sier rapporten at «Kommunene står overfor store utfordringer i årene som kommer. Særlig vil demografiske endringer påvirke ressursene og rammebetingelsene de kommende tiårene også når det gjelder å ivareta oppgaver innenfor samfunnssikkerhet og beredskap».

Kommisjonsrapporten har først og fremst innhentet innspill fra nasjonale og dels

regionale aktører. Rapportene forholder seg i stor grad til nasjonale tiltak, og har for lite søkelys på kommunene. Under Covid-pandemien var det veldig tydelig at det var den kommunale innsatsen og den kommunale beredskapen som var avgjørende for resultatet. Selv om betydningen av nasjonal styring og nasjonale føringer var svært viktig, så hadde det ikke hjulpet hvis ikke kommunene hadde evnet å gjennomføre det som ble besluttet. Også i denne rapporten savnes beskrivelse av kommunenes styrker og svakheter, ressurser og kapasiteter. Rapporten omfatter i for liten grad totalberedskapsarbeidet på kommunalt nivå.

En stor utfordring i det videre arbeidet blir derfor å komme frem til hvorledes det store ansvaret kommunene har skal følges opp, og hvilket ambisjonsnivå kommunen skal etterleve både i fred, krise og krig.

Læringer fra pandemien som kan brukes i å bygge totalberedskap

Alle landets kommuner erfarte hvor omfattende Covid-pandemien traff internasjonalt, nasjonalt, regionalt og kommunalt. Det var stor usikkerhet om hvordan smitte ville berøre befolkningen og samfunnet, og samfunnets beredskapsaktører hadde lite forhåndskunnskaper og beredskap på området selv om risikoanalysene nasjonalt og lokalt viste at pandemisk influensa kunne skje og ville ha store konsekvenser.

Kristiansand kommune måtte omstilles og gå inn i beredskapsmodus umiddelbart da pandemien traff oss. Det gjorde vi, og det klarte vi, men det var svært krevende. Beredskapsplanverket og de forberedelsene vi gjorde i forkant, «stod seg gjennom pandemien» uttalte kommunedirektøren i første oppsummering etter pandemihåndteringen.

En viktig erfaring fra kommunen var at myndighetene ikke var tydelige og samstemte i sin kommunikasjon ut mot kommunene. Det som kom i form av pressekonferanse, råd, veiledning og forskrift måtte mottas, tolkes, forstås ut fra lokal kontekst og videreformidles gjennom kommunikasjonskanaler egnet for alle ulike virksomheter og befolkningsgrupper, inkludert sårbare grupper, fremmedspråklige og ulike kulturelle grupper. Kristiansand kommune ble raskt en motor i regionen for å etablere mottak av pasienter fra sykehuset. Vi brukte hele vår kommunikasjonsavdeling og bidrog sterkt med kompetanse fra kommuneoverleger til smittesporing og vaksinerings. Denne mobiliseringen av ressurser hadde stor innvirkning på regionens evne til å stoppe og kontrollere smittesituasjonen.

Kommunens mangfold av oppgaver ble enormt store for å stoppe og kontrollere pandemien. Spesielt i starten av pandemien var fokuset hos nasjonale myndigheter og statsforvalteren først og fremst kapasitet til sykehuset. Det var lite søkelys på situasjonen i kommunene spesielt i starten av pandemien.

Statsforvalterens betydning som regional samordningsinstans var viktig og kommunen støtter kommisjonen i at statsforvalteren bør gis rett til å pålegge samarbeid med andre kommuner om sikkerhet og beredskap. Dette vil små kommuner ha behov for. Og dette vil trolig medføre at store kommuner blir pålagt å hjelpe små kommuner. Kommunen støtter dette, men kommenterer at økonomien i dette må avklares.

Et annet moment som er viktig å trekke fram er at når storbyene ikke nådde frem med viktige situasjonsoppdateringer gjennom statsforvalterembetet, ble raskt KS storbynettverk brukt for å få frem både politiske og administrative utfordringer som raskt ble overført til direktoratene, departementene og regjeringen. Erfaringen er viktig å ta med seg og sier noe om at den ordinære samordningskanalen gjennom statsforvalteren ikke ble brukt for å formidle raske politiske og administrative budskap til overordnet myndighet i situasjoner med raske endringer.

I etterkant av pandemien tok Kristiansand kommune initiativ til en storbyforskning blant 8 av landets storbyer med tilhørende nabokommuner, statsforvaltere, sykehus og KS. Målet med forskningen var å se hvordan storbyene håndterte pandemien og hvorledes samhandling og samarbeid i storbynettverket fungerte. Resultatet fra forskningsarbeidet

viser klare dilemmaer knyttet til likestilling av forpliktelser og roller mellom kommunene ut ifra generalistkommuneprinsippet og sterke asymmetrier i kompetanse og kapasitet mellom store og mindre kommuner.

Erfaringer fra nasjonale kriser viser at større kommuner må være motor i egen region for å innrette beredskapen der flesteparten av befolkningen bor og oppholder seg. Det må derfor arbeides videre med å lage et rammeverk for systemisk integrasjon av mellomstore og store kommuners rolle i regionene i et totalberedskapsperspektiv.

Arbeidet viser også at det er et potensial for at storbyene kan ta en større rolle ved kriser, både seg imellom og overfor nabokommuner. For eksempel kan storbyene utvikle seg til å være en kompetansebase og nav for kriserelaterte tiltak av felles interesse (eks. lokale forskrifter, digitale løsninger tilpasset hendelsen osv.). Kristiansand kommune støtter kommisjonen i at statsforvalteren bør gis rett til å pålegge samarbeid med andre kommuner om sikkerhet og beredskap, men at økonomien i dette må avklares.

Behov for bedre samarbeid og samordning mellom alle kritiske samfunnsfunksjoner

Kommisjonen påpeker at rammeverkene for kritiske samfunnsfunksjoner etter samfunnssikkerhetsinstruksen og grunnleggende nasjonale funksjoner etter sikkerhetsloven skaper mye dobbeltarbeid.

I starten av Ukraina krigen var det stort behov i kommunene å få et bedre bilde av hvorledes krigsutviklingen påvirket nasjonal sikkerhet og sårbarhet for kritiske samfunnsfunksjoner. Det kom lite eller ingen informasjon om endringer av nasjonal sikkerhet og hvilken betydning slik endring ville ha for samfunnssikkerheten gjennom statsforvalterens samordningskanal.

Kristiansand kommune støtter kommisjonen i at rammeverket for nasjonal sikkerhet og samfunnssikkerhet må slås i sammen. Det er et godt prinsipp at hovedansvarlige departementer skal utarbeide og vedlikeholde risiko- og sårbarhetsanalyser for de kritiske samfunnsfunksjonene som departementet har hovedansvar for.

Kristiansand kommune har erfart etter utbruddet av Ukraina krigen at det manglet informasjon om hvorledes endringer i den nasjonale sikkerhetssituasjon påvirker risikoen omkring samfunnssikkerheten og kritiske samfunnsfunksjoner i kommunen. Kommunen foreslår derfor at det må være et helhetlig rammeverk og at ansvar for oppfølging må skje i alle ledd fra departementer og underliggende direktorater og virksomheter, slik at kommunene mottar et helhetlig situasjonsbilde som det er mulig å forholde seg til.

Etter utbruddet av Ukraina krigen tok derfor KS storbynettverk selv initiativ til å utveksle informasjon fra ulike etater og kommunens tjenester for å danne seg et bilde av endringer i sikkerheten og hvilke mulige forhåndsregler kommunene måtte gjøre. Et slikt situasjonsbilde gav ledelsen i kommunen et bedre grunnlag for å uttale seg til befolkningen hva som skjer og hvordan vi skal forholde oss når det skjer endringer ift. nasjonens sikkerhet.

Kristiansand kommune er langt på vei enige i hovedanbefalingene i kommisjonsrapporten. Utfordringen blir å ressurs sette og prioritere anbefalingene opp mot annen virksomhet. Kommisjonen har ikke hatt muligheter for å utrede de økonomiske konsekvensene.

Kristiansand kommune foreslår at i videre behandling av kommisjonsrapporten må departementer og direktoratet basert på felles rammeverk omkring nasjonal sikkerhet og samfunnssikkerhet arbeide mer systemisk med risikovurderinger, analysere hvorledes sårbarheter påvirker ulike sektorer og virksomheter på tvers og lage konkrete nasjonale føringer som kan følges opp i de normale virksomhetsstyringsprosesser for å bygge opp totalforsvaret steg for steg.

Større kommuner som naturlig vil være en motor i utvikling av totalforsvaret lokalt, må sammen med øvrige beredskapsaktører lokalt og regionalt følge opp nasjonale føringer

med konkrete planer og tiltak som er tilpasset scenario som beskrives sentralt og bygge et robust beredskapssystem som svarer ut hovedanbefalingene.

Juridisk grunnlag

Ikke vurdert.

Økonomiske konsekvenser

Ikke vurdert.

Uttalelse fra rådene (Eldrerådet, Rådet for funksjonshemmede, Studentutvalget og Ungdommens bystyre)

Ikke vurdert.

Barn og unges interesser

Ikke vurdert.

Medvirkning med innbyggere/brukerrepresentanter

Ikke vurdert.

Klima- og miljøkonsekvenser

Ikke vurdert.

HMS/Folkehelse

Ikke vurdert.

Konklusjon

1. Rapporten mangler et rammeverk for systemisk integrasjon av større kommuners rolle i regionene.
Kristiansand kommune erfarer at større kommuner ofte får regionale oppgaver med formål å innrette beredskapen der flesteparten av befolkningen bor og oppholder seg. Kommunen er avhengig av at myndighetsstrukturen er avklart på alle nivåer, og at styringslinjen definerer konkret hva kommunene skal planlegge for i god tid før større hendelser skjer.
2. I det videre arbeidet med kommisjonsrapporten bør det tydeliggjøres hvilken rolle og oppgaver mellomstore og større kommuner skal måtte påta seg i totalberedskapsrollen og hvordan dette kan finansieres av myndighetene.
3. Kristiansand kommune støtter at det må være et felles rammeverk for statssikkerhet og samfunnssikkerhet og at ansvar for oppfølging må skje i alle ledd fra departementer og underliggende direktorater og virksomheter, slik at kommunene mottar et helhetlig situasjonsbilde som det er mulig å forholde seg til i totalberedskapssammenheng.
4. Kristiansand kommune støtter de 10 hovedanbefalingene som det må arbeides videre med for å tilpasse beredskapssystemet vår tids utfordringer til å håndtere kriser i hele krisespekteret.
Utfordringen blir å ressurse sette og prioritere anbefalingene opp mot annen virksomhet.
Her bør departementer og direktorat arbeide mer systemisk med risikovurderinger. Det må analyseres hvorledes sårbarheter påvirker ulike sektorer og virksomheter på tvers, og det må utformes konkrete nasjonale føringer som kan følges opp i normale virksomhetsstyringsprosesser helt frem til kommunal sektor slik at det blir mulig å bygge opp totalforsvaret steg for steg.

**Punkt 120/23: Høringsvar fra Kristiansand på NoU 2023:9 om
Generalistkommunesystemet**

Dato 23. august 2023
Saksnr.: 2023011642-2
Saksbehandler Kristin Skodje
Godkjent av Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
27.09.2023

Høringssvar fra Kristiansand på NoU 2023:9 om Generalistkommunesystemet

Forslag til vedtak

[Kommunedirektørens forslag til høringsinnspill på NoU 2023:9 vedtas og sendes som Kristiansand kommunes svar på høringen.](#)

Sammendrag

«Generalistkommunesystemet - likt ansvar – ulike forutsetninger» er en utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 20. november 2020.

Generalistkommuneutvalget leverte sin rapport til Kommunal - og distriktsdepartementet den 29. mars 2023, og fristen for å komme med høringsinnspill til rapporten er den 1.oktober 2023.

Utvalget har foretatt en helhetlig kartlegging og analyse av generalistkommunesystemet, dets utvikling og virkemåte. De har vurdert forutsetninger og rammer for å opprettholde et generalistkommunesystem og vurdert alternativer til dagens system. Utvalget anbefaler at generalistkommuneprinsippet videreføres, og anbefaler derfor ikke oppgavedifferensiering som et tiltak for å løse utfordringene dagens kommuner står overfor. Utvalget anbefaler heller ikke å flytte oppgaveansvar bort fra alle kommuner over til fylkeskommunene eller staten, men mener det er behov for å gjøre flere tiltak for å løse utfordringene i dagens generalistkommunesystem:

- Utvalgets flertall mener større kommuner er det tiltaket som på best måte vil opprettholde generalistkommuneprinsippet og styrke generalistkommunene, og at større kommuner i de aller fleste tilfeller vil bidra til å løse utfordringene med mangel på kapasitet og kompetanse.
- Utvalget mener det bør føres en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid.
- Utvalget mener statlig detaljstyring bør reduseres, fordi det gir redusert handlingsrom for alle kommuner og reduserer muligheten for prioriteringer basert på lokale behov og politiske ønsker.

- Utvalget anbefaler at staten bør ta en mer aktiv rolle som tilrettelegger for at alle kommuner skal kunne ivareta sine oppgaver.
- Utvalgets flertall mener at en særskilt oppfølgingsordning for kommuner med store og vedvarende utfordringer bør utredes nærmere.
- Utvalget mener at tilstrekkelige og forutsigbare rammer og et omfordelende inntektssystem er avgjørende for å opprettholde generalistkommunesystemet.
- Utvalget mener at veiledningsrollen til fylkeskommunen bør tydeliggjøres, og det bør gis mer praktisk bistand til kommunene i deres planlegging, der kommunene mangler kapasitet og kompetanse.
- Utvalget mener at hovedansvaret for tilretteleggende, samfunnsutvikling og arealplanlegging skal ligge hos kommunene. Fylkeskommunenes regionale planer bør i større grad bygge på kommunale planer.
- Utvalget mener det må arbeides videre med opplæring og veiledning for å styrke kommunelovens intensjoner og rammevilkårene for god styring og ledelse.
- Utvalget mener at innsatsen for innovasjon, omstilling, digitalisering og samarbeid med frivillig sektor, næringsliv og andre lokale krefter, bør styrkes.
- Utvalget mener det er viktig med en god bolig-, utdannings-, nærings- og distriktpolitikk som legger til rette for bosetting, kompetansebygging og verdiskaping i hele landet.
- Utvalget mener det er spesielt viktig at staten har et særskilt fokus på de mest perifere og sårbare kommunene i nord.

Kommunedirektørens vurdering og forslag til høringsinnspill sammenfaller i stor grad med utvalgets anbefalinger. Kommunedirektøren har konsentrert forslaget til høringsuttalelsen fra Kristiansand rundt følgende punkter:

- Generalistkommunesystemet bør bestå.
- Aktiv politikk for større kommuner.
- Dagens kommunestruktur må ha en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid.
- Aktiv storbypolitikk for å ivareta generalistkommuneprinsippet.

Kristiansand kommune og de øvrige storbyene har gjennom KS Storbynettverk vært særlig opptatt av å belyse storbyenes rolle i generalistkommunesystemet. NORCE har gjennomført et forskningsprosjekt om «[Storbyenes rolle i generalistkommunesystemet](#)». Formålet var å utarbeide et kunnskapsgrunnlag som beskriver storbyenes rolle, oppgaver og ansvar i dagens kommunelandskap.

Det blir sendt en egenhøringsuttalelse fra Storbyene som peker på en mulig rolle til storbyen i et generalistkommunesystem.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

«[Generalistkommunesystemet - likt ansvar – ulike forutsetninger](#)» er en utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 20. november 2020. Generalistkommuneutvalget leverte sin rapport til Kommunal - og distriktsdepartementet den 29. mars 2023, og fristen for å komme med høringsinnspill til rapporten er den 1. oktober 2023.

Utvalget har foretatt en helhetlig kartlegging og analyse av generalistkommunesystemet, dets utvikling og virkemåte. Utvalget har vurdert forutsetninger og rammer for å opprettholde et generalistkommunesystem og vurdert alternativer til dagens system. De har også foreslått ulike tiltak for å tilpasse systemet til dagens og framtidens utfordringer.

Storbyene har gjennom KS Storbynettverk vært særlig opptatt av å belyse storbyenes rolle i generalistkommunesystemet. Parallelt med arbeidet til Generalistkommuneutvalget har Storbynettverket bestilt et **eget kunnskapsgrunnlag fra Norge og Telemarksforskning** som beskriver storbyenes rolle, oppgaver og ansvar i dagens kommunelandskap. En delrapport ble sendt til Generalistkommuneutvalget høsten 2022 for å kunne bli en del av utvalgets kunnskapsgrunnlag. Storbynettverket har i tillegg hatt innspillsmøter med utvalget. Nettverket har også skrevet et eget hørings svar som vedlegges saken.

Kort oppsummering av Generalistutvalgets rapport:

Generalistkommuneprinsippet innebærer at alle kommuner har samme juridiske status og likt ansvar for lovfestede oppgaver, uavhengig av innbyggertall, bosettingsmønster, økonomi eller sentralitet. Generalistkommunesystemet er et enhetlig nasjonalt styringssystem for generalistkommuner basert på generalistkommuneprinsippet.

Dagens kommuner er svært forskjellige med hensyn til blant annet folketall, befolkningsutvikling, avstander og sentralitet, og vil slik sett ha ulike forutsetninger for å ivareta funksjonene som generalistkommune. Utvalgets oppgave var å vurdere om det er grunnlag for å opprettholde et generalistkommunesystem der kommunene har det samme ansvaret også framover, samt vurdere alternativer til dagens system, gitt fremtidens utfordringsbilde.

Utvalget har undersøkt hvordan generalistkommunesystemet fungerer ved å kartlegge hvordan kommunene ivaretar sine oppgaver/roller (tjenesteyting, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikling). Utvalget har ikke kartlagt lovoppfyllelsen på kommunens rolle som demokratisk aktør, hovedsakelig fordi det ikke finnes egnet datagrunnlag.

For å vurdere hvordan generalistkommunesystemet fungerer, så utvalget på i hvilken grad kommunene oppfyller lovkravene på ulike områder. En slik bred kartlegging av lovoppfyllelse på tvers av flere områder og sektorer er ikke gjennomført tidligere. Utvalget har supplert kartleggingen av lovoppfyllelse med andre eksisterende undersøkelser, som bidrar til å fylle ut bildet av hvordan generalistkommunesystemet fungerer.

Kartleggingen av lovoppfyllelse viser samlet en gjennomsnittlig lovoppfyllelse på litt over 80 prosent. Det er stor variasjon mellom kommunene, og ingen kommuner oppfylte alle lovkravene. Det er en klar sammenheng mellom en kommunes innbyggertall og sentralitet, og den samlede lovoppfyllelsen. Store kommuner og kommuner som ligger sentralt, oppfyller i større grad lovkravene enn kommuner som er mindre og ligger mindre sentralt. Små og usentrale kommuner har jevnt over større utfordringer med å oppfylle lovkravene på flere områder enn større og mer sentrale kommuner. Økonomi kompenserer bare i begrenset grad for de utfordringene som er knyttet til størrelse og sentralitet. For eksempel har rollen som samfunnsutvikler lavest grad av gjennomsnittlig lovoppfyllelse. For denne rollen er det en klar statistisk sammenheng med sentralitet og innbyggertall.

Det er størst utfordringer med å tilfredsstille lovpålagte oppgaver som krever spesialiserte og tverrfaglige fagmiljø, for eksempel oppgaver innenfor plan, rus og psykiatri. Det er utfordrende for små og usentrale kommuner å sikre og beholde kompetanse, grunnet rekrutteringsutfordringer, hyppig utskiftning og lav kontinuitet. For kommuner med få innbyggere er det også krevende å etablere et fagmiljø. Kommuner

som ikke klarer å tilby fulle stillinger, har ofte vanskeligheter med å få kvalifiserte søkere.

Utvalgets anbefalinger kan oppsummeres i tre punkter:

- Generalistkommuneprinsippet videreføres.
- Oppgavedifferensiering er ikke et anbefalt tiltak for å løse utfordringene dagens kommuner står ovenfor.
- Å flytte oppgaver fra kommuner over til fylkeskommune eller staten anbefales ikke.

I tillegg til disse anbefalingene, mener utvalget det er behov for å gjøre flere tiltak for å løse utfordringene innenfor dagens generalistkommunesystem.

Kommunedirektøren har konsentrert forslaget til høringsuttalelsen fra Kristiansand rundt følgende punkter:

- Aktiv politikk for større kommuner.
- Dagens kommunestruktur må ha en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid.
- Aktiv storbypolitikk for å ivareta generalistkommuneprinsippet.

Kommunedirektørens forslag til hørings svar fra Kristiansand kommune til NOU 2023: 9 Generalistkommunesystemet – likt ansvar – ulike forutsetninger

Det vises til Kommunal – og distriktsdepartementets høringsbrev fra 24.april 2023 om NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet – likt ansvar – ulike forutsetninger.

Kristiansand kommune mener Generalistkommuneutvalgets utredning beskriver dagens situasjon og fremtidens utfordringsbilde i kommune-Norge godt. Formannskapet i Kristiansand støtter utvalgets anbefaling om å opprettholde dagens generalistkommunesystem.

Kristiansand ønsker samtidig å peke på følgende behov:

- Aktiv politikk for større kommuner
- Dagens kommunestruktur må ha en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid
- Aktiv storbypolitikk for å ivareta generalistkommuneprinsippet

Aktiv politikk for større kommuner

Kristiansand er enig med utvalgets flertall som mener at større kommuner er det tiltaket som på best måte vil opprettholde generalistkommuneprinsippet og styrke generalistkommunene, og at større kommuner i de aller fleste tilfeller vil bidra til å løse utfordringene med mangel på kapasitet og kompetanse.

Som rapporten viser, er lovoppfyllelsen hovedsakelig lavest hos små distriktskommuner. Utfordringene er størst knyttet til oppgaver som krever spesialisert og tverrfaglig kompetanse. Små kommuner har i tillegg ofte mangel på kapasitet til å drive utvikling av tjenester, samfunnsutvikling og myndighetsutøvelse.

Kristiansand kommune er enige i utvalgets konklusjon om at større kommuner vil styrke generalistkommunesystemet ved at det blir lettere å sikre nødvendige fagmiljø, som vil bidra til å løse utfordringene med mangel på kapasitet og spesialisert kompetanse. Det er for eksempel mindre rekrutteringsutfordringer til kompetent helsepersonell i større kommuner enn det er i mindre kommuner. Større kommuner vil dermed styrke grunnlaget for å opprettholde et generalistkommunesystem der alle kommuner har

samme status og ansvar. På den måten vil større kommuner øke sannsynligheten for å oppfylle lovkrav.

Dagens kommunestruktur krever en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid

Kristiansand støtter utvalget i at det bør være en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid, men vi understreker at det gjelder innenfor dagens kommunestruktur. Interkommunalt samarbeid er nødvendig for at mindre kommuner skal opprettholde generalistkommuneprinsippet og kunne ivareta sin rolle som generalistkommune. Kristiansand kommune støtter derfor utvalgets oppfordring om at det må drives en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid. Samtidig er det, som det påpekes i rapporten, enkelte ulemper knyttet til interkommunalt samarbeid sammenlignet med å løse oppgaven innenfor rammene av én kommune. Ulempene er både knyttet til styring og drift.

Til tross for at samarbeid mellom kommunegrensene er nødvendig for de mindre kommunene, viser [NORCE-rapporten «Storbyenes rolle i generalistkommunesystemet»](#) at enkelte forhold ved interkommunalt samarbeid er utfordrende når det kommer til likeverdighet, lokalt handlingsrom og kostnader.

Utvalgets viser til at flere større kommuner ville redusere noe av behovet for interkommunalt samarbeid, og mindre stram statlig styring. Kristiansand kommune mener derfor at en aktiv politikk for større kommuner er et bedre grep enn en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid.

Kristiansand kommune deler ikke utvalgets oppfatning om at det er positivt med mer kommunalt samarbeid på planområdet. Interkommunalt samarbeid fungerer godt innen driftsøkonomiske områder som vann – og avløp, renovasjon og lignende. Plan – og arealspørsmål er ikke like enkelt, fordi det involverer for mye politikk til at det fungerer etter hensikten. Et interkommunalt plankontor krever også sterkere statlig styring, noe vi mener vil svekke lokaldemokratiet.

Aktiv storbypolitikk for å ivareta generalistkommuneprinsippet

Kristiansand kommune mener Generalistutvalgets rapport i for liten grad drøfter potensialet som ligger i landets storbykommuner. Ifølge NORCE-rapporten «Storbyenes rolle i generalistkommunesystemet» er storbykommunene viktige samfunnsutviklere og bidragsyter på en rekke områder, både regionalt og nasjonalt. Storbykommuner har ofte formelle lederroller i samarbeid om tjenesteutvikling, i tillegg til at de er største eier i interkommunale selskaper. Storbyene bidrar også med viktig kompetanse i fagnettverk, og påtar seg rollen som både initiativtaker, pådriver og leder for utviklingsarbeid og forskning. Omkringliggende kommuner opplever ifølge NORCE-rapporten at storbyene, i kraft av sin størrelse, har mer kapasitet til å drive innovasjon og fagutvikling. Kristiansand har en sentral rolle som samfunnsutvikler, fagutvikler, tjenesteleverandør og sikkerhetsnett for omlandskommunene.

Kristiansand kommune mener derfor at mulighetene som ligger i samarbeid mellom mindre kommuner og andre storkommuner bør vies særlig oppmerksomhet i arbeidet med å videreutvikle generalistkommunesystemet.